

ВІСНИК ПРОФОСВІТИ

Видається з 1992 року,
як зареєстроване видання – з січня 1994 року.
Серпень 2022 року
Виходить 2 рази на місяць

№ 11-12

Орган Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області

31 серпень 2022 року

«Ніхто не має права забрати в української молоді освіту. Ерудицією наших дітей захоплюється весь світ, це результат кропіткої роботи освітян. Пишаюся кожною українською дитиною та кожним українським вчителем. Дякую освітянам за відданість професії та незламність. Ви - герої освітнього фронту».

Сергій ШКАРЛЕТ,
міністр освіти і науки України

1 вересня - це день початку кропіткої та наполегливої праці для всіх освітян держави. Усім, хто викладає в закладах освіти, добре відомо, наскільки важка праця педагогів, наскільки відповідальна й насичена різноманітними емоціями. Проте, мабуть, досить доречно, що кожний навчальний рік розпочинається зі свята під символічною та досить-таки літньою назвою - ДЕНЬ ЗНАНЬ.

2022/2023 навчальний рік на Харківщині, не зважаючи на воєнний стан, розпочнеться онлайн, адже освіта - це потужна зброя у боротьбі за майбутнє. І від того, як педагоги допоможуть своїм учням отримати доступ до якісного навчання, залежить майбутнє України після нашої перемоги.

Під час війни наша ціль - робити все можливе, щоб навчання для учнів продовжувалося, бо це внесок у перемогу України не лише сьогодні, але й через десятиліття після війни.

Тому поки українські захисники боронять нашу незалежність, державність, історичну та національну ідентичність і невід'ємне право української нації на існування, освітяни мають власний фронт. Він покликаний врятувати наше майбутнє у родині цивілізованих освічених народів світу.

Отже, щиро вітаємо всіх освітян з початком нового навчального року і зичимо мирного неба, щирості в серці, світлих думок, відмінного здоров'я, здійснення найзаповітніших мрій, прихильності долі та родинного затишку під мирним небом України!

З повагою, колектив НМЦ ПТО у Харківській області

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ

- ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПЕРЕМОГИ УЧНІВ ЗП(П)ТО ХАРКІВЩИНИ
- МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВУОД У РОЗРІЗІ STEM-ОСВІТИ
- WORDWALL - ПРОСТИЙ СПОСІБ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ
- ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
- АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
- СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: НОВІ ІДЕЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ СИСТЕМИ ПТО УКРАЇНИ
- ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ
- САЙТ ЗП(П)ТО ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОЇ ВСТУПНОЇ КАМΠΑНІЇ АБИТУРІЄНТІВ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПЕРЕМОГИ УЧНІВ ЗП(ПТ)О ХАРКІВЩИНИ

(про III (обласний) етап Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2021/2022 н.р.)

Олімпіади у 2021/2022 н.р. були проведені на виконання Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 17.11.2011 за № 1318/20056 (із змінами в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 25.10.2021 №1127, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06.12.2021 за №1570/37192), Правил проведення I та III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів, I та II етапів олімпіад зі спеціальних дисциплін і конкурсів фахової майстерності, II етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт серед учнів професійно-технічних навчальних закладів Харківській області, затверджених наказом Головного управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації від 20.04.2012 № 228, зареєстрованим у Головному управлінні юстиції у Харківській області 20.06.2012 за № 43/1406, на виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 17.08.2021 № 914 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2021/2022 навчальному році», листа Міністерства освіти і науки України від 08.11.2021 № 1/19275-21 «Про особливості проведення II та III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад» та листа Міністерства охорони здоров'я України від 04.11.2021 № 26-04/32348/2-21, а також для виявлення й підтримки інтелектуальної творчої обдарованої молоді, створення умов для самореалізації творчої особистості в сучасному суспільстві.

З метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) III (обласний) етап Всеукраїнських учнівських олімпіад з 8 навчальних предметів (українська мова та література, ма-

тематика, фізика, інформатика, історія України, хімія, біологія, іноземна мова) серед учнів ЗП(ПТ)О Харківщини було проведено в онлайн-форматі на платформі Zoom. Таким чином модератори заходу мали можливість спілкуватися з усіма учасниками для надання інструкцій протягом олімпіади. Це була перша й успішна спроба проведення такого заходу з використанням сучасних технічних можливостей закладів освіти та Інтернет-ресурсів.

В олімпіадах взяли участь здобувачі освіти 27 ЗП(ПТ)О (100%), крім представників Харківського професійного ліцею залізничного транспорту, які були учасниками олімпіади з української мови та літератури, оскільки загальноосвітня підготовка у ліцеї здійснюється тільки перший рік. Від ДНЗ «Жуп'янський регіональний центр професійної освіти» в усіх олімпіадах було по 2 учасники.

Обласні олімпіади з кожного із вищезначених навчальних предметів проводилися в один тур, який тривав 2 академічні години, впродовж яких учасники виконували олімпіадну роботу, що складалася з двох блоків: тестового у Google Forms та творчого. Усі завдання були розміщені на платформі Google Classroom, доступ до яких учні отримали через свої Google-акаунти.

Після виконання тестових завдань (час доступу до тестових завдань тривав 1 академічну годину) учасник переходив до виконання творчого завдання (час доступу – 1 академічна година). Творче завдання з предмета (крім інформатики) учасники виконували письмово на аркуші без підпису та зайвих позначок або у текстовому редакторі та прикріплювали у Google Classroom.

Після цього творчі роботи були зашифровані й надіслані членам журі у вигляді посилань для перевірки. Тестові завдання перевірялися в автоматичному режимі Google Forms.

Усі змагання проводилися відповідно до організаційно-методичних рекомендацій, розроблених НМЦ ПТО у Харківській області. Особлива увага під час проведення предметних олімпіад приділялася академічній доброчесності.

У цьому році було встановлено єдиний максимальний бал (80) для всіх предметних олімпіад: за виконання завдань тестового блоку – 60 і творчого блоку – 20 балів.

Узагальнені статистичні характеристики результатів III (обласного) етапу олімпіад з навчальних предметів у 2021/2022 н.р. представлено у таблиці 1.

Як видно із таблиці, всі максималь-

Таблиця 1. Статистичні характеристики результатів III (обласного) етапу олімпіад з навчальних предметів у 2021/2022 н.р.

Предмет	Максимально набраний бал		Мінімально набраний бал		Середній бал	
	бал	%	бал	%	бал	%
Українська мова та література	75	93,8	21	26,3	52,0	65
Математика	75	93,8	8	10	49,0	61,2
Історія України	68,3	85,4	21,8	27,3	53,0	66,3
Іноземна мова	75,3	94	21,7	27,1	59,3	74,1
Фізика	76,4	95,5	22,6	28,3	53,9	67,3
Хімія	76,8	96	10,5	13,1	37,3	46,6
Біологія	63,3	79,1	21	26,3	44,4	55,5
Інформатика	74,4	92,9	34,5	43,1	57,5	71,9
Середні показники	73,1	91,4	20,1	25,1	50,8	63,5

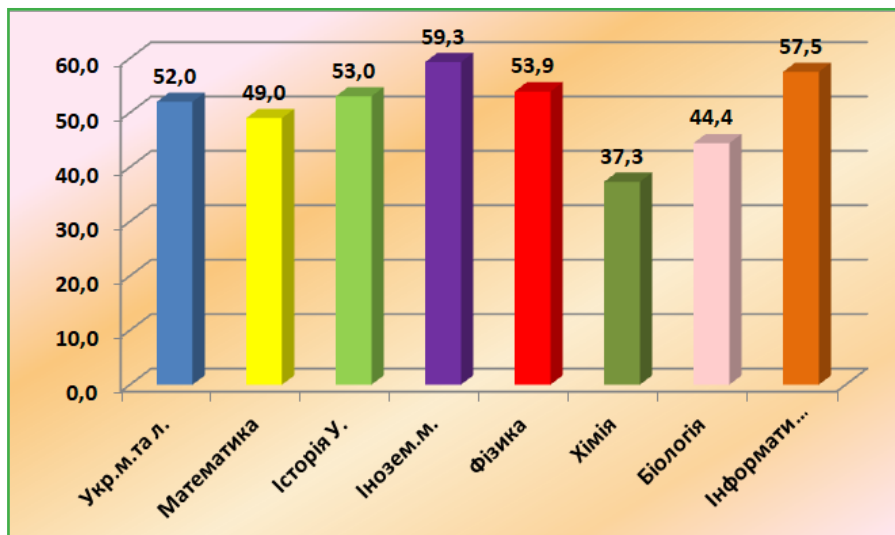

Рис. 1. Середні бали предметних олімпіад

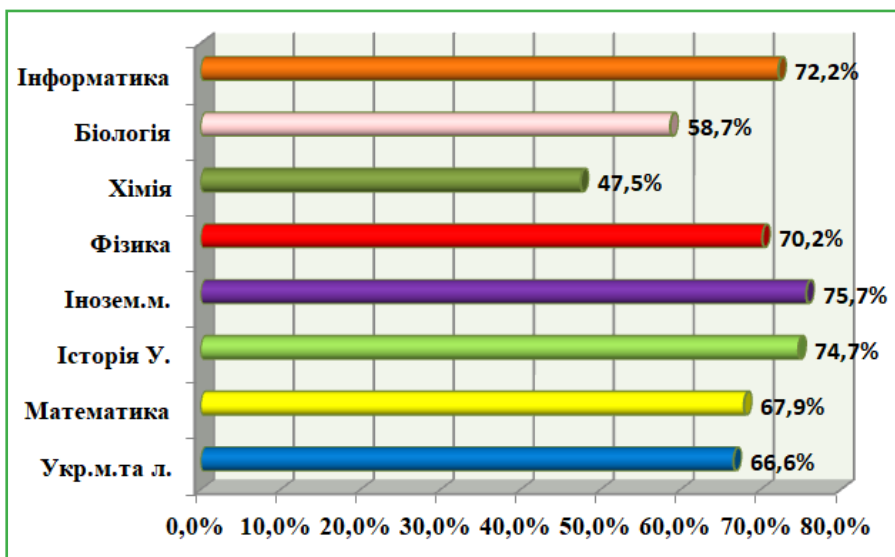

Рис. 2. Відсоток виконання завдань тестового блоку

Таблиця 2. Розбіжність показників середніх балів у %

Предмет	Середній бал у %		Розбіжність показників у %
	2019/2020 н.р.	2021/2022 н.р.	
Українська мова та література	47	65	+18
Математика	26,9	61,2	+34,3
Історія України	40,3	66,3	+16
Іноземна мова	58,1	74,1	+16
Фізика	30,8	67,3	+16,5
Хімія	21,6	46,6	+25
Біологія	26,4	55,5	+29,1
Інформатика	63,9	71,9	+8

но набрані бали свідчать про успішне виконання олімпіадних завдань більше ніж 79% від загальної кількості балів. Найвищий бал з хімії (76,4): переможець цієї олімпіади виконав 96% олімпіадної роботи. Переможець олімпіади з біології виконав 79,1% завдань, отримавши найвищий бал – 63,3.

Найнижчий бал в олімпіадах – 8 балів з математики, тобто олімпіадна робота була виконана учасником тільки на 10%. Найкращі показники в олімпіаді з інформатики, бо мінімально набраний учасником олімпіади бал (34,5) свідчить, що всі інші учасники виконали олімпіадну роботу більше ніж на 43%.

Якщо звернути увагу на середні бали предметних олімпіад (рис.1), то можна побачити, що найвищі показники з 5-ти предметів: іноземна мова, інформатика, українська мова та література, історія України та фізика. Найнижчий середній бал з хімії – 37,3, а це менше половини від можливої кількості балів за роботу.

Оскільки у минулому навчальному році із-за пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19) III (обласний) етап Всеукраїнських учнівських олімпіад не проводився, порівнювати результативність можна з показниками 2019/2020 навчального року і тільки у відсотках, тому що змінилось нарахування балів з усіх олімпіад.

Розбіжність показника відсотка середнього балу за олімпіадні завдання із предметів загальноосвітньої підготовки порівняно з позаминулим навчальним роком подано в таблиці 2, цей показник збільшився з усіх предметів. Вважаємо, що це пов'язано зі зміною формату проведення, більшість балів учасники набрали виконуючи тестові завдання. Крім, олімпіади з інформатики, яка завжди проводилась у 2 тури: теоретичний тестовий і практичний, наприклад, робота зі створення презентації. Спостерігаємо незначне зростання середнього бала з інформатики на 8%. Таке зростання показника відсотка середнього балу з кожного предмета свідчить, що за часи пандемії учні звикли працювати з тестовими завданнями, тому й якість їх виконання зростає.

Відсоток виконання завдань тестового блоку з усіх предметів подано на рис.2.

Як видно з діаграми, найбільш успішно тестовий блок виконали учасники з іноземної мови, інформатики, фізики та історії України, більше ніж на 70%. Найгірші результати показали учні з хімії – 47,5%, учасники виконали якісно менше половини тестів.

Відсоток виконання завдань творчого блоку з усіх предметів подано на рис.3 на стор.4.

З рис. 3 на стор.4 бачимо, що більше 50% завдань творчого блоку виконали учасники з 4 олімпіад: української мови та літератури, інформатики, фізики та іноземної мови. З біології, математики, хімії та історії України творчий блок учні не виконали якісно навіть на половину.

У 2021/2022 навчальному році найкращі результати продемонстрували учні ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг», ДНЗ

Таблиця 3. Рейтинг ЗП(ПТ)О Харківської області за результатами III (обласного) етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів серед учнів ЗП(ПТ)О у 2021/2022 н. р.

№	ЗП(ПТ)О	Укр.м.л.		Математика		Історія У.		Інозем.м.		Фізика		Хімія		Біологія		Інформатика		Сума балів	Командний рейтинг
		Бал	Місце	Бал	Місце	Бал	Місце	Бал	Місце	Бал	Місце	Бал	Місце	Бал	Місце	Бал	Місце		
1	Центр професійно-технічної освіти №1 м. Харкова	21,0	25	67,2	3	26,2	21	46,3	21	35,5	19	25,3	19	45,5	12	52,3	20	319,3	22
2	ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області»	48,5	14	61,2	7	62,3	8	68,0	7	55,6	14	76,5	2	63,3	1	69,8	4	505,2	2
3	ДПТНЗ «Регіональний центр професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну»	44,5	17	52,0	12	63,6	4	64,0	11	54,1	15	28,0	16	44,0	13	60,0	13	410,2	12
4	ДНЗ «Харківське вище професійне училище №6»	68,0	5	67,0	4	43,0	18	68,7	6	72,6	2	25,3	19	51,0	8	60,8	11	456,4	8
5	ДЗП(ПТ)О «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту»	44,5	17	52,4	11	63,0	5	60,7	14	51,0	16	17,3	24	36,5	16	51,9	21	377,3	16
6	Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту	54,0	10	54,8	9	64,6	3	70,3	4	59,6	12	56,8	5	55,5	5	71,2	3	486,8	5
7	ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області»	56,5	8	53,2	10	68,3	1	65,7	9	61,3	8	40,8	9	50,3	9	74,4	1	470,5	7
8	ЗП(ПТ)О «Чугувський регіональний центр професійної освіти Харківської області»	72,0	4	67,2	3	21,8	22	73,3	3	69,1	3	53,8	6	60,8	2	69,6	5	487,6	4
9	ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості»	34,5	24	65,2	5	44,6	17	73,0	5	63,3	5	43,5	8	54,0	6	51,7	22	429,8	9
10	Харківський професійний ліцей залізничного транспорту	41,5	20																
		47,5	15																
11	ДНЗ «Ізюмський регіональний центр професійної освіти»	73,0	3	50,8	13	59,2	12	57,7	17	76,4	1	76,8	1	42,8	14	63,8	9	500,5	3
12	ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва»	39,5	21	57,8	8	65,7	2	75,3	1	62,3	6	66,0	3	51,5	7	64,9	7	483	6
13	ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування»	73,5	2	62,4	6	62,8	6	49,3	19	62,0	7	36,0	12	51,5	7	58,9	15	456,4	8
14	ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»	68,0	5	43,8	17	59,6	11	67,0	8	59,0	13	20,3	22	55,5	5	34,5	27	407,7	13
		38,0	23	48,4	15	26,2	21	21,7	25	61,0	9	40,3	10	56,8	4	69,0	6		
15	Красноградський професійний ліцей	38,5	22	16,9	22	37,2	19	40,0	23	29,9	22	35,5	13	33,5	20	44,4	23	275,9	23
16	Первомайський професійний ліцей	44,0	18	16,9	22	64,6	3	61,3	13	60,5	10	10,5	25	45,5	12	37,7	25	341	20
17	Зміївський професійний енергетичний ліцей	52,5	12	25,2	21	62,8	6	40,7	22	30,1	21	31,0	15	35,5	17	55,0	18	332,8	21
18	Регіональний центр професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області	57,5	7	28,0	20	58,8	13	63,7	12	22,6	23	24,0	20	33,8	19	61,4	10	349,8	19

19	Лозівський центр професійної освіти Харківської області	59,5	6	48,4	15	62,4	7	64,7	10	43,3	18	44,5	7	42,5	15	59,2	14	424,5	11
20	ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»	54,0	10	50,0	14	30,4	20	73,7	2	60,0	11	21,5	21	21,0	24	40,6	24	351,2	18
21	Регіональний центр професійної освіти ресторанного, будівельного та автотранспортного сервісу Харківської області	55,0	9	39,4	18	61,6	10	73,7	2	45,0	17	36,8	11	24,0	23	58,4	16	393,9	14
22	ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг»	75,0	1	72,0	2	61,9	9	70,3	4	69,1	3	63,3	4	57,0	3	72,0	2	540,6	1
23	ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти»	54,0	10	75,2	1	51,0	16	59,3	16	59,6	12	26,5	18	47,3	11	56,9	17	429,8	9
24	ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області»	53,5	11	54,8	9	65,7	2	57,3	18	64,0	4	28,0	16	49,0	10	54,8	19	427,1	10
25	Барвінківський професійний аграрний ліцей	46,5	16	38,8	19	57,0	14	48,0	20	35,5	19	31,3	14	34,0	18	60,4	12	351,5	17
26	Петрівський професійний аграрний ліцей	43,5	19	8,0	23	37,2	19	27,3	24	31,9	20	19,5	23	27,8	22	35,1	26	230,3	24
27	Професійно-технічне училище №60 смт Кегичівка	51,0	13	45,4	16	51,4	15	59,7	15	59,6	12	27,3	17	28,8	21	64,7	8	387,9	15

 – увійшли до 10-ки кращих

«Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області» та ДНЗ «Ізюмський регіональний центр професійної освіти», які посіли 1, 2 та 3 місця відповідно у загальному рейтингу (табл.3), що вказує на організовану систему роботи з обдарованими учнями у цих закладах освіти.

До **ДЕСЯТКИ КРАЩИХ** увійшли команди ЗП(ПТ)О:

- ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області»;
- Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту;
- ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва»;
- ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області»;
- ДНЗ «Харківське вище професійне училище №6»;
- ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування»;
- ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості»;
- ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти»;
- ЗП(ПТ)О «Богодухівський

регіональний центр професійної освіти Харківської області».

Але, якщо порівняти ЗП(ПТ)О за кількістю здобутих призових місць у цьому навчальному році, лідерами є ЗП(ПТ)О:

- ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг» (5 перемог – з української мови та літератури, англійської мови, фізики, інформатики та біології), який і в командному заліку посідає 1 місце;
- ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» (4 перемоги – з англійської мови, математики, фізики та біології);
- ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва» (3 перемоги – з англійської мови, історії України та хімії).

Якщо проаналізувати, які ЗП(ПТ)О за останні три роки підготували найбільшу кількість переможців в учнівських олімпіадах (табл.4), то побачимо наступне:

- ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» – 11 переможців;
- Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту – 7;
- ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти» – 6;
- ДПТНЗ «Регіональний центр

професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну», ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг», ДНЗ «Ізюмський регіональний центр професійної освіти Харківської області», ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області» – по 5.

За останні 3 роки не мають призових місць: Красноградський професійний ліцей, Зміївський професійний енергетичний ліцей, Лозівський центр професійної освіти Харківської області, Барвінківський професійний аграрний ліцей та Петрівський професійний аграрний ліцей.

Крім того, хочеться відмітити сумлінну працю викладачів, які 2-3 роки поспіль готують переможців в учнівських олімпіадах, що свідчить про наявність певного алгоритму виявлення та підготовки обдарованих учнів:

- Івашкевич К.В., викладача біології та фізики ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області»;
- Маїна О.А., викладача хімії ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області»;
- Апатченка О.І., викладача математики ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти

Таблиця 4. ЗП(ПТ)О, учні яких посіли призові місця на обласних олімпіадах з предметів загальноосвітньої підготовки за період 2018/2019 – 2021/2022 навчальні роки

№ з/п	Назва ЗП(ПТ)О	Усього переможців	Укр. мова та література	Англійська мова	Історія України	Математика	Фізика	Хімія	Біологія	Інформатика
1	ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області»	11		3 (2019) 3 (2022)	1 (2019)	2 (2020) 3 (2022)	3 (2022)	3 (2019) 2 (2020)	3 (2019) 1 (2020) 3 (2022)	
2	Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту	7			3 (2019) 3 (2022)	1 (2019) 1 (2020)	1 (2020)			2 (2020) 3 (2022)
3	Шевченківський професійний аграрний ліцей (філія ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»)	6	2 (2019)			3 (2019)			3 (2019) 2 (2020)	3(2019) 3 (2020)
4	ДПТНЗ «Регіональний центр професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну»	5		3 (2020)	2(2019)			2(2019) 3 (2020)	2(2019)	
5	ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»	5	3 (2019) 1 (2020)	1(2020)	2 (2020)		2 (2020)			
6	ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг»	5	1 (2022)	2 (2022)			3 (2022)		3 (2022)	2 (2022)
7	ДНЗ «Ізюмський регіональний центр професійної освіти Харківської області»	5	3 (2022)				1 (2022)	1 (2019) 1 (2020) 1 (2022)		
8	ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області»	5	2 (2020)		1 (2020)			2 (2022)	1 (2022)	1(2020)
9	Регіональний центр професійної освіти електро-технічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області	3	3 (2020)	2 (2019)					3 (2020)	
10	ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва»	3		1 (2022)	2 (2022)			3 (2022)		
11	ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування»	3	2 (2022)			2 (2019)				1(2019)
12	Регіональний центр професійної освіти ресторанного, будівельного та автотранспортного сервісу Харківської області	3		2 (2019) 3 (2020) 2 (2022)						
13	ДНЗ «Харківське вище професійне училище №6»	3		2(2020)			2 (2019) 2 (2022)			
14	ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області»	3			1 (2022)					2(2019) 1 (2022)
15	ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти»	2				1 (2022)	1 (2019)			
16	ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості»	2			3 (2020)	3 (2020)				
17	ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області»	2			2 (2022)				3 (2020)	

18	Центр професійно-технічної освіти №1 м.Харкова	1				3 (2022)			
19	ДЗП(ПТ)О «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту»	1			3 (2020)				
20	Первомайський професійний ліцей	1			3 (2022)				
21	Професійно-технічне училище №60 смт Кегичівка Харківської області	1					3 (2019)		
22	ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»	1		2 (2022)					

Харківської області»;

– Коваленко С.І., викладача математики Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту;

– Балугян Т.В., викладача хімії ДНЗ «Ізюмський регіональний центр професійної освіти Харківської області»;

– Варич О.А., викладача англійської мови Регіонального центру професійної освіти ресторанного, будівельного та автотранспортного сервісу

Харківської області»;

– Переполькіної А.М., викладача інформатики ДНЗ «Регіональний механіко-технологічний центр професійної освіти Харківської області»;

– Вельможної О.П., викладача інформатики ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти»;

– Даниленко С.В., викладача біології ДНЗ «Куп'янський регіональний центр професійної освіти».

Особливо важлива систематичність,

коли обдарованим учням приділяється увага протягом усього їх навчання, а не час від часу, як практикують деякі педагоги, наприклад, останні тижні перед олімпіадою.

Бажаємо всім педагогам творчих учнів, які здобудуть нові перемоги для ЗП(ПТ)О Харківщини!

Владлена ДРОБНА,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

На допомогу педагогу

Моделі ефективного використання сучасної технології BYOD у розрізі STEM-освіти

STEM-освіта базується на використанні сучасних засобів і обладнання, що пов'язані з технічним моделюванням, енергетикою й електротехнікою, інформатикою, обчислювальною технікою і мультимедійними технологіями, науковими дослідженнями у сфері енергоощадних технологій, автоматикою, телемеханікою, робототехнікою та інтелектуальними системами, радіотехнікою і радіоелектронікою, авіацією, космонавтикою і аерокосмічною технікою тощо. Тобто, STEM-освіта носить трансдисциплінарний характер прикладного змісту, отримання нового знання шляхом синтезу ресурсів декількох дисциплін.

Існує думка, що якщо на уроці викладання навчального матеріалу відбувається із застосуванням математичного апарату та комп'ютерних технологій, то таке викладання вже буде відповідати принципам STEM-освіти. Насправді, в основі STEM-навчання лежить ідея, що учень від бажання зро-

бити конкретний практичний продукт приходиться до необхідності вивчення теорії, в тому числі і підвищуючи свій рівень володіння математичним апаратом і комп'ютерною грамотністю, і застосовуючи певні технологічні прийоми. У цьому сенсі ідея перевернутого навчання добре узгоджується з принципами STEM-освіти.

Наприклад, бажання виготовити ракету змушує учня ознайомитися з принципами реактивного руху, матеріалознавством, вдосконалювати знання з математики для складних обчислень та підвищувати рівень володіння спеціальними комп'ютерними програмами, замислитися над ергономічністю дизайну власного виробу.

Останніми роками поширеним стало використання мейкерства як елемента STEM-освіти. Головне, щоб це не спрощувало рівень STEM-проектів, а додавало практичної значущості. З одного боку, мейкерство учнів є дуже позитивним: такий напрямок збільшує

зацікавленість учнів конкретним проектом, розвиває навички креативності, дозволяє залучити учнів з кінестетичним типом сприйняття. Але тут важливо відчути «золоту середину» – завдання і проекти повинні відповідати віковому та інтелектуальному рівню учнів.

Так, наприклад, навряд чи великий навчальний потенціал мають проекти, в ході яких учням 16-17 років пропонують виліпити з пластиліну чи глини модель Сонячної системи, тих чи інших молекул. По-перше, в таких моделях важко показати реальний масштаб, а моделі без розуміння співвідношення розмірів спотворюють уявлення учнів про ці об'єкти. По-друге, примітивізм негативно сприймається учнями і замість викликати зацікавленість наукою, досягається обернений ефект. Інша розмова, якщо такий проект виконують учні з особливими освітніми потребами, і тоді на перше місце виходить зовсім інша мета мейкерства.

Вихід із даної ситуації в здатності

викладача точно оцінити наявний рівень знань учнів та в наданні завдань чи проєктів, виконання яких відповідає віковим особливостям учнів та враховує зону найближчого розвитку певного учня.

Важливим інструментом при впровадженні STEM-освіти є застосування теорії розв'язання винахідницьких задач (ТРВЗ). Саме вирішення винахідницьких задач відповідає концепції STEM, тому що при цьому учні стикаються з технічним протиріччям, для вирішення якого або використовують наявні знання з фізики, або змушені шукати відповіді і підвищувати свій рівень знань. Використання математичних формул або комп'ютерних програм стає в такому випадку необхідністю, а не штучним елементом освіти, а пошук вдалих конструкторських рішень щодо дизайну якраз і відповідає напрямку мейкерства. Заняття при цьому слід проводити так, щоб учні спочатку зіткнулися з певними технічними протиріччями, а потім познайомити їх з основними напрямками теорії розв'язання винахідницьких задач, які б допомагали вирішити ці протиріччя.

Окремим напрямком може бути виготовлення власних приладів та пристроїв. Звісно, не кожен з них може бути унікальним та заслуговувати на патент. Але якщо учень зробив навіть суб'єктивне «відкриття», зміг застосувати набуті знання на практиці – це свідчить про його високий потенціал креативності та творчості.

Важливим напрямком STEM-освіти є робототехніка. На думку багатьох дослідників, робототехніка – це перспективний сучасний напрямок. Разом з цим, для педагога – це спосіб залучити учнів до вивчення важливих областей фізики, техніки та конструювання. Такі учні можуть згодом стати фахівцями, що не тільки володіють теоретичними знаннями, а й практичними навичками роботи з складними технологічними об'єктами. Зараз, на жаль, робототехніка ще не займає відповідне місце в освітньому процесі. Причина цього – відсутність або обмеженість обладнання в кабінетах фізики.

Особливим напрямком у впровадженні STEM-освіти вважається розвиток креативних здібностей учнів. Для цього доцільно проводити відповідні тренінги та практичні заняття, або використовувати вправи на креативність як елементи навчання. Важливо тільки підібрати такий зміст вправ, щоб учні

могли розвивати саме технічні навички. Наприклад, відома вправа – знайти якомога більше прикладів застосування канцелярської скріпки. Інший приклад – запропонувати спосіб виміряти ту чи іншу фізичну величину, застосувавши нехарактерне для цього обладнання.

Які ж існують сучасні технології підготовки та проведення практичних онлайн-занять у STEM-освіті?

Відкритий віртуальний клас (Smart Virtual Classroom) – технологія надає можливість викладачу демонструвати на інтерактивній дошці текст, малюнки, графіки, презентації, використовувати електронний блокнот учня, створювати спільний освітній продукт, здійснювати контроль знань тощо.

Автоматизовані лабораторні практикуми віддаленого доступу з використанням сучасних мережевих технологій: презентації, мультимедіа-технології, синтез віртуальної реальності. Лабораторні практикуми здатні імітувати роботу унікального стендового обладнання реальних виробництв, а також дають змогу організувати практичну частину освітнього процесу в мережі, позбутися як проблеми недостатньої матеріальної бази багатьох освітніх установ, так і проблеми регіонів та окремих селищ, де немає великих виробничих підприємств.

Технологія Game Based Learning – навчання, що імітує реальну ситуацію, використовує принципи організації гри та надає можливість встановити зв'язок між теоретичним матеріалом навчальних занять і реальним життям. Організація занять у віртуальному класі потребує використання сучасних засобів навчання. Які викладач використовує, залежить від нього.

Яке обладнання для STEM-навчання допоможе викладачу:

– інтерактивна панель, що поєднує в собі функціонал проєктора, маркерної дошки, комп'ютера, планшета й телевізора в надміцному протиударному корпусі;

– автономний набір EdProAmperia, що покриває 100% лабораторних та демонстраційних робіт з курсу електрики та магнетизму. Працює у приміщеннях без розеток, блок живлення та вимірювальний прилад містять акумулятор. У комплект входять усі компоненти, необхідні для проведення лабораторних та методичні рекомендації;

– Arduino CTC Go! – CORE MODULE — це навчальна програма STEM, що складається з декількох

модулів, які можна комбінувати для викладання на різних навчальних предметах. Ці модулі надають викладачам міждисциплінарну програму, де учні спочатку навчаються використовувати технологію як інструмент, а потім застосовують ці знання на практиці. Навчальні комплекти Arduino Education Starter Kit для вивчення електроніки не вимагають знань з програмування чи електроніки. Arduino Education Science Kit Physics Lab призначені для проведення експериментів з рухом, магнетизмом, провідністю та різними фізичними силами.

Невід'ємною частиною життя підрастаючого покоління стали смартфони, планшети, ноутбуки. Наразі важко уявити середньостатистичного здобувача освіти, який би не був готовий до навчання із використанням повсякденних підручних девайсів. Практично кожен учень володіє хоча б мінімальним набором технічних пристроїв, використання яких під керівництвом педагога може видозмінювати не лише формат уроку, а й внутрішню мотивацію здобувачів освіти.

Останнім часом ми спостерігаємо активні спроби використання цих пристроїв під час навчання. Використання здобувачами освіти власних девайсів в освітньому процесі має назву – технологія BYOD. У зв'язку з постійним розширенням девайсного ряду їх перелік зазнає змін. Нині це смартфони, планшети, електронні книги, нетбуки, ноутбуки, графічні планшети тощо. У сьогоденнішніх реаліях більш можливе і доцільне використання смартфонів. Цілеспрямоване педагогічне застосування таких засобів незвичне поки що для багатьох закладів освіти, хоча важко уявити сучасного учня без мобільного телефону чи планшета.

Усі ці пристрої можуть принести користь в навчанні, головне, правильно їх використовувати. Завдяки моделі BYOD навчання стає особистісно-орієнтованим, а програмне забезпечення і технології – доступними в будь-який час.

Використання концепції BYOD як універсального інструменту реалізації STEM-освіти дає змогу реалізувати на більш високому рівні такі принципи навчання, як наочність, доступність, усвідомленість, зв'язок навчання з життям, а головне – розвинути інтерес здобувачів освіти до набуття знань, сприяти їх пізнавальній активності, ініціативності, сформуванню здатності

Види дистанційного навчання

Синхронний режим - передбачає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники **одночасно** перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції. Інакше кажучи, це проведення уроку в режимі реального часу в обраному цифровому середовищі. Рівночасно присутні вчитель та учні класу, спілкуючись приблизно так, як це відбувається на звичайному уроці.

Переваги синхронного навчання:

це швидкий і безпосередній **зворотний зв'язок**, як від викладача, так і від здобувачів освіти. Відповіді та реакції надаються в режимі реального часу, майже так само, як і на звичайному уроці. Звісно, є технологічні обмеження, які означають, що одночасно говориме лише хтось один, і на екрані можна побачити не всіх учасників водночас, якщо їх достатньо багато. Лише в синхронному форматі можна організувати безпосередню **взаємодію учнів у малих групах**, швидко обговорити питання та прийняти рішення.

Переваги асинхронного навчання:

передбачає роботу за **власним графіком та у власному темпі** й максимально використовує переваги змішаного навчання. Це дозволяє опановувати матеріал, орієнтуючись на власне розуміння, а не на темп решти групи. Також цей вид дистанційного навчання краще використовувати в умовах воєнного часу.

Програми та технічні засоби

- ✓ Visio
- ✓ QElectro Tech
- ✓ sPlan
- ✓ Електрик
- ✓ Начала електроніки
- ✓ Multisim
- ✓ phet інтерактивна лабораторія
- ✓ learningapps.org;
- ✓ Google Drive;
- ✓ Google Classroom;
- ✓ Тести «На Урок»;
- ✓ Дошку для спільної роботи padlet;
- ✓ Збірник анімацій «Фізика у школі»;
- ✓ Віртуальний планетарій Stellarium;

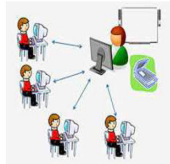
ставити перед собою проблеми і знаходити шляхи їх вирішення.

Існує достатня кількість мобільних додатків, платформ та мережеских ресурсів, які можна використовувати в педагогічній діяльності. За допомогою цих додатків педагог має можливість швидко оцінити знання та уміння, створювати навчальні матеріали в електронному вигляді, при цьому враховуючи

принцип інтерактивності. Зазвичай, ці програми працюють з різними операційними системами, а саме: Windows, Android, Linux, iOS.

Використання технології BYOD під час освітнього процесу дає змогу за допомогою власного мобільного пристрою відповідати на контрольні питання або проходити тести, розв'язувати рівняння, створювати презентації, будувати

Недоліки синхронної форми

вимагає онлайн-присутності в **чітко визначений час**. Це може бути проблемою, особливо коли вдома є кілька осіб з графіками, що накладаються. Певна частина синхронного заняття йде на узгодження технічних перешкод, перепитання й уточнення через непередбачувані перебої зі зв'язком та інші організаційні моменти. В умовах воєнного часу ще одним ускладненням є повітряні тривоги.

Недоліки асинхронної форми

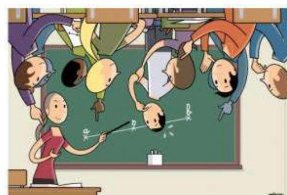

Асинхронний режим може давати відчуття більшої **ізоляваності**, адже знижується відчуття навчальної спільноти, якщо спеціально не підтримувати його. Крім того, це вимагає від учнів доволі **високої самодисципліни** та розвиненого вміння керувати своїм часом, що може бути досить складним, зокрема за відсутності попереднього досвіду такої роботи.

Технології BYOD та «перевернутий клас»

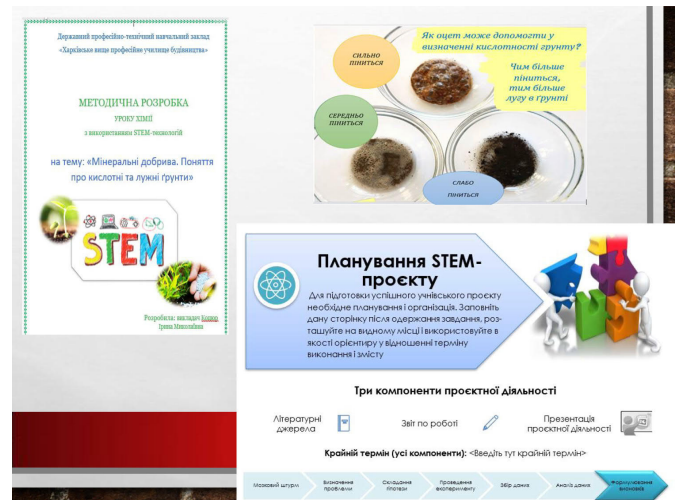
Технології – це всього лише інструмент – **Білл Гейтс**, засновник корпорації Microsoft.

графіки та діаграми, ознайомлюватись з навчальним матеріалом, виконувати завдання різноманітного спрямування та створювати різні закладки.

За рахунок використання безмежної палітри платформ і додатків педагог більше часу приділятиме безпосередній роботі з учнями.

Також мобільні пристрої відмінно підходять для організації спільної роботи групи користувачів. Досить підібрати ресурс, який здатний надати можливість одночасного редагування будь-якого об'єкта кількома учнями. Організація такого виду діяльності з використанням мережеских ресурсів дозволяє: працювати над одним спільним проектом, спілкуватися і бачити результати роботи кожного члена групи в реальному часі, незалежно від позиціонування, миттєво фіксувати та експортувати отримані дані, етапи роботи, динаміку, здійснювати оперативний зв'язок шляхом онлайн-опитування в режимі реального часу, проводити відкрите онлайн-коментування роботи,

Обладнання для STEM-навчання

ІНТЕРАКТИВНІ ПАНЕЛІ

Оновлені моделі 2020-го року, розміри екранів: 65", 75" та 86" дюймів. Постійна технічна підтримка від виробника. Гарантія 24 місяці.

- Інтерактивна панель 65" без PC 3840x2160 (60" ц), 20 дюймів, антивандальне скло Відстань між шкочом та матрицею - 1 мм HDMI, VGA, Touch, USB 3.0, LAN, WiFi та Inchi. Бездротове поєднання екрану з iOS/Android/Windows/Mac OS, Android 8.0
- Комплексне рішення для освіти: EdPro Education Kit Інтерактивна панель 65" та підставка на колісках PC модуль: 15, 8GB RAM, 256GB SSD Бездротове клавієатура / TouchBook Classroom - підписка на 1 рік Windows 10 Pro Опційні навчання користування Доставка в школу

набір EdProAmperia

фіксувати історію взаємодії тощо.

Досвід використання допоміг виділити переваги залучення власних учнівських девайсів:

– це зручність і гнучкість, тобто, освітній процес не залежить від місця і часу перебування педагога та учня; що є досить важливим на сьогодні;

– учні починають усвідомлювати, що технічні пристрої – це не лише розважальні, а й пошуково-робочі інструменти; завдяки цьому підвищується мотиваційний рівень пізнавальної активності, в учнів констатується зростання почуття гордості за результат роботи, з'являється випереджальний

стимул;

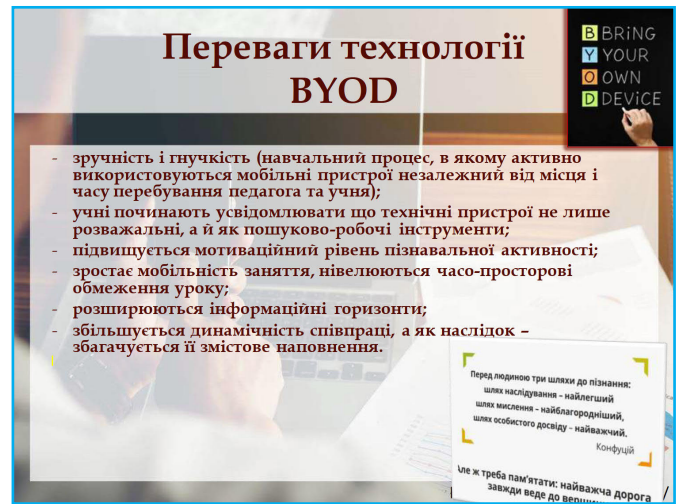
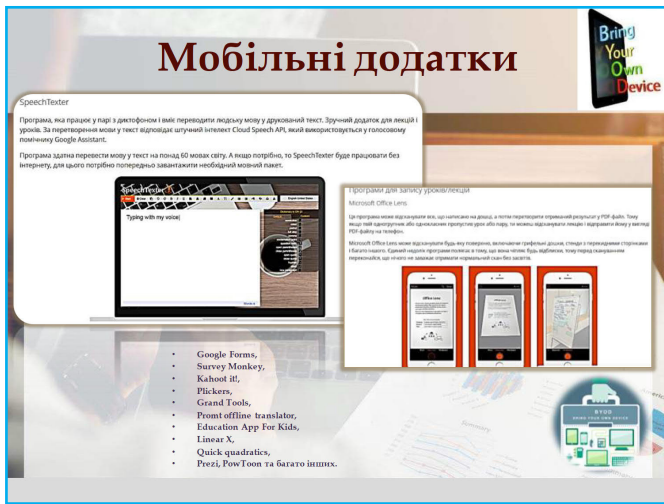
– значно зростає мобільність заняття, нівелюються часо-просторові обмеження уроку, кажучи іншими словами – «навчатися скрізь і завжди»;

– розширюються інформаційні горизонти;

– збільшується динамічність співпраці, а як наслідок – збагачується її змістове наповнення.

Сучасне життя кидає багато викликів системі освіти, основним з яких є те, що професійна (професійно-технічна) освіта повинна сьогодні давати такі знання здобувачам освіти, які вони будуть використовувати завтра як кваліфіковані робітники.

Подолати цей виклик та вирішити актуальні проблеми дозволить STEM-освіта, сприятливим методом реалізації якої є ще одна технологія – «перевернутий клас». Це така модель змішаного навчання, в якій виконання домашньої роботи передбачає самостійне вивчення здобувачем освіти нової теми: перегляд відеолекцій, читання навчальних текстів, перегляд ілюстрацій, проходження тестів та вправ на початкове засвоєння теми. Потім, під час роботи в аудиторії, здобувачі освіти вивчають більш

складний теоретичний матеріал та з'ясовують питання, що виникли в них упродовж виконання домашньої роботи (не більше 25-30% часу), а також разом із викладачем розв'язують практичні задачі та виконують дослідницькі завдання.

Вирішити цю проблему можливо, створивши електронні освітні ресурси (ЕОР) з використанням технологій «перевернутого класу» та BYOD. Одним з таких ЕОР, який можливо використовувати в режимі асинхронного навчання, є сайт «КРАЗЕ» – кращий знавець електротехніки (<https://sites.google.com/view/kraze2021>).

Мета використання сайту «КРАЗЕ» – сприяти формуванню:

- предметних компетентностей: навчити здобувачів освіти описувати механізм електричної і магнітної взаємодії, пояснювати та знати можливості використання основних характеристик електричного та магнітного поля, вміти визначати основні електричні та магнітні характеристики процесу;
 - професійних компетентностей, а саме: усвідомленню здобувачами освіти принципу дії електричних та електровимірювальних приладів і пристроїв, використання їх у своїй майбутній професійній діяльності;
 - ключових компетентностей: соціальних та інформаційно-комунікаційних компетентностей, зосередженості та охайності під час виконання завдань, самостійності, організованості, відповідальності за виконану роботу, вмінню працювати в команді, навчатися протягом життя.
- Завдання використання ЕОР «КРАЗЕ»:
- модернізація освітнього процесу, що уможливує безперервність освітнього процесу;
 - забезпечення рівного доступу

учасників освітнього процесу до навчальних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання;

- можливість засвоєння матеріалу здобувачем освіти у своєму темпі;
- дотримання принципу академічної доброчесності через організацію індивідуального та диференційованого підходів до навчання;
- отримання та самооцінювання знань, не виходячи з дому.

Так, сайт «КРАЗЕ» для вивчення предмета «Електротехніка з основами промислової електроніки» для професії «Слюсар з ремонту рухомого складу» розроблено відповідно до стандарту професії СП(ПТ)О 7233.Н.52.21 – 2017, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 27.12.2017 № 1691. Зміст складається з 25 уроків, з яких 6 – це лабораторно-практичні роботи і 2 – тематичні атестації. У результаті опанування матеріалу сайту здобувачі освіти повинні:

- знати: основні закони електротехніки в межах роботи, яку виконує; основні поняття про електричне поле, електричні кола постійного струму; основні поняття про хімічні джерела струму, їх будову та принципи дії; класифікацію, будову, режими роботи та правила обслуговування тепловозних акумуляторів; їх основні параметри; застосування постійного в роботі рухомого складу;
- уміти: здійснювати розрахунки простих електричних кіл; складати прості електричні схеми з послідовним, паралельним та змішаним з'єднанням споживачів; дотримуватись правил охорони праці при роботі з електроустаткуванням.

Як майбутні фахівці залізничної галузі наші здобувачі освіти повинні вміти обслуговувати та монтувати електричні машини, трансформатори,

електровимірювальні прилади та інші електричні установки, саме тому зміст сайту «КРАЗЕ» має велике значення при підготовці кваліфікованих робітників. Підвищують значущість знань та навичок з даної теми міжпредметні зв'язки з предметами загальноосвітньої та професійно-теоретичної підготовки: «Фізика і астрономія» (теми: «Електродинаміка», «Електромагнетизм та електромагнітна індукція»), «Матеріалознавство» (теми: «Електричні характеристики матеріалів», «Класифікація електротехнічних матеріалів»), «Будова та ремонт рухомого складу» (теми: «Тягові двигуни», «Допоміжне електричне обладнання», «Тяговий трансформатор») тощо.

Під час дистанційного навчання (синхронного або асинхронного) особливої актуальності і відповідальності набуває дотримання принципу академічної доброчесності. У цьому допомагають покладені в основу створеного сайту індивідуальний та диференційований підходи до навчання. Здобувачі освіти мають змогу самостійно обирати рівень складності завдання від найпростішого (робота із конспектом) до завдань творчого рівня (створення міні-проектів). Для вибору завдання та ознайомлення із системою його оцінювання створено покрокову інструкцію «Як отримати 12 балів» блок №1 та блок №2, які розміщені на головній сторінці сайту «КРАЗЕ». Також цей розділ містить таблицю з очікуваними результатами діяльності здобувачів освіти для кожного блоку та посилання на кожен урок окремо.

За матеріалами уроків, відео та ментальних карт здобувачі освіти складають конспект та відповідають на контрольні питання, таким чином опановують теоретичний матеріал. Ментальні карти є найкращою технікою візуалізації мислення. Їх можна вико-

ристовувати для того, щоб зафіксувати, зрозуміти і запам'ятати зміст уроку або згенерувати і записати ідеї, розібратися в новій для себе темі, підготуватися до написання контрольної роботи. Саме тому передбачено використання ментальної карти в інтерактивному режимі, який дає змогу спільної роботи над опрацюванням матеріалу уроку. Ця робота дозволяє здобувачам освіти отримати оцінки початкового та середнього рівня.

Другим етапом роботи на уроці є перевірка рівня засвоєння матеріалу. Вона для кожного уроку має різні форми. Це може бути:

- кросворд, створений за допомогою сервісу learningapps.org, на перевірку основних термінів та визначень
- тестування в Google формі, що містить різнопланові завдання, які передбачають не лише вибір відповіді, а й розв'язування задачі;
- тренувальні вправи за допомогою лабораторії інтерактивних симуляцій: <https://phet.colorado.edu>
- експрес-тестування за допомогою освітньої платформи «На Урок».

Майже кожен урок містить додаткову інформацію «Для допитливих». Це може бути додаткова інформація професійного призначення, історія відкриттів, цікаві факти про винаходи та винахідників, схеми та опорні конспекти. Інформація підібрана таким чином, щоб для її перегляду потрібні були мінімальні технічні вимоги до пристрою комунікації.

Передбачено виконання лабораторно-практичних робіт. Перед початком виконання здобувачі освіти обов'язково ознайомлюються з інструкцією з БЖД для виконання лабораторно-практичних робіт з розділу «Електродинаміка» (розроблено згідно з вимогами Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 16.07.2012 № 992 зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.08.2012 за №1332/21644.) та проходять перевірку засвоєння інструкції та отримати допуск до лабораторної роботи. Після здобувачі освіти мають змогу потренуватися у дослідженні електричних явищ за допомогою віртуальної лабораторії: <https://phet.colorado.edu>.

Для здобувачів освіти, зацікавлених в отриманні оцінки високого рівня,

передбачено виконання міні-проектів. Ті, хто вирішили працювати над міні-проектами, виконують їх в індивідуальній або груповій формі, знімають на відео та розміщують на дошці <https://uk.padlet.com> за посиланням: <https://uk.padlet.com/konkurseor/Bookmarks>.

Padlet є найбільш зручним, легким інструментом для організації спільної роботи учасників освітнього процесу з різним контентом. Розміщення відео з презентацією міні-проектів дозволяє учасникам не лише поділитися своїми напрацюваннями, а й коментувати та оцінювати роботу один одного.

Успішний урок не може існувати без ефективного зворотного зв'язку як складової формуляльного оцінювання, створення якого є основою навчання здобувачів освіти, та як інструменту, що дає уявлення про те, як відбувається освітній процес на всіх етапах уроку. У даному випадку це реалізовано через:

- можливість коментарів при роботі з ментальною картою;
- перегляд відповідей при розв'язуванні кросворду;
- перегляд власних балів при відповіді на питання самоконтролю;
- можливість коментарів та взаємощоювання міні-проектів на дошці Padlet.

Також здобувачам освіти надається можливість анонімно висловити свою оцінку уроку в цілому за допомогою форми «Рефлексія», що дає змогу викладачу коригувати в подальшому власну діяльність.

Отже, основними завданнями сучасної освіти є створення умов для різнобічного розвитку учасників освітнього процесу сьогодні, а завтра – успішних кваліфікованих робітників, забезпечення розвитку їхнього інтелекту, інтуїції, творчого мислення. Саме деякі методи та технології STEM-освіти, реалізовані при створенні даного ЕОР та використанні у форматі асинхронної дистанційної освіти, сприяють вирішенню цих завдань та можуть бути використані кожним зацікавленим викладачем при викладанні будь-якого предмета.

Список використаних джерел

1. Збірник матеріалів «STEM-тиждень — 2020» / укладачі: Василяшко І. П., Патрикеева О. О., Булавська Л.Г. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2020. — 335 с.
2. Матеріали веб-семінару «Нова норма» в освіті: як організувати якісні STEM-уроки в умовах карантину»

<https://naurok.com.ua/webinar/nova-norma-v-osviti-yak-organizuvati-yakisni-stem-uroki-v-umovah-karantinu>

3. Матеріали веб-семінару «Успішний досвід підготовки, організації та проведення STEM-тижня (до Міжнародного STEM-тижня)» <https://naurok.com.ua/webinar/uspishniy-dosvid-pidgotovki-organizaci-ta-provedennya-stem-tizhnya-do-mizhnarodnogo-stem-tizhnya>

4. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації / Н. І. Поліхун, К. Г. Постова, І. А. Сліпучіна, Г. В. Онопченко, О. В. Онопченко. — Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. — 80 с

5. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 листопада 2017 року, Київ. К. : ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. 160 с. 1.

6. Матеріали веб-семінару «Модель 5E для організації і проведення STEM-уроку» <https://naurok.com.ua/webinar/model-5e-dlya-organizaci-ta-provedennya-stem-uroku>.

7. Інтернет ресурси:
– <https://sites.google.com>;
– Google форми;
– <https://uk.padlet.com>;
– <https://learningapps.org>;
– <https://phet.colorado.edu>
– <https://lucid.app/lucidchart>
– [7.https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-byod-yak-instrument-realizatsiyi-steam-osviti/viewer](https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-byod-yak-instrument-realizatsiyi-steam-osviti/viewer)

– [8.http://www.irbisnbnv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbnv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=fmo_2017_4_4](http://www.irbisnbnv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbnv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=fmo_2017_4_4)

– [9.https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-tehnologii-bring-you-own-device-byod-na-urokah-informatiki-3779.html](https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-tehnologii-bring-you-own-device-byod-na-urokah-informatiki-3779.html)

Владлена ДРОБНА
і Тетяна НАЗАРОВА,
методисти НМЦ ПТО
у Харківській області;

Катерина ГОВОР,
викладач Люботинського професійного ліцею залізничного транспорту

WORDWALL - простий спосіб для створення власних навчальних ресурсів

Wordwall – багатофункціональний інструмент для створення як інтерактивних, так і друкованих матеріалів. Сервіс має україномовну версію. Інтерактивні вправи відтворюються на будь-якому пристрої, що має доступ до інтернету: на комп'ютері, планшеті, телефоні або інтерактивній дошці.

Сервіс пропонує багато шаблонів, за допомогою яких можна створити дидактичні ігри. Навіть у безкоштовній версії ви отримуєте доступ до великого арсеналу ігор. Алгоритм роботи приблизно такий же, як і в LearningApps.

Можна використовувати наявні версії гри або почати її створення з нуля. Є текстовий редактор, за допомогою якого використовуємо різні варіанти введення шрифту (жирний, підкреслений, накреслений), вставляємо символ або математичну формулу.

Створивши ігрову вправу, надаємо посилання здобувачам освіти, вбудовуємо на свій сайт, ділимося з колегами в соцмережах. Завдання легко персоніфікувати, тобто призначити завдання, де учень вказує своє прізвище. Завдяки цьому відстежується результат роботи кожного учня.

Ігрові вправи використовуємо як тренажер при повторенні, як навчальні завдання на інтерактивній дошці чи домашні завдання.

Сервіс Wordwall є сучасним інструментом для зацікавленості учнів і урізноманітнення власного уроку. На даному сервісі можна створювати як інтерактивні вправи, так і їх друковані версії, що спрощує роботу вчителя,

якщо нема комп'ютерів чи доступу до Інтернету (можна завантажити файли *.PDF). Інтерактивні дидактичні ігри можна застосовувати для актуалізації опорних знань, для узагальнення та систематизації знань, для підведення підсумків уроку та рефлексії, контролю знань. Однією з можливостей на платформі є використання готових вправ. Вчитель може використати розробки інших авторів, які є у вільному доступі. Використання даного сервісу під час навчання забезпечить інтерактивну співпрацю з учнями.

Адреса сервісу: <https://wordwall.net>

Інтерактивні вправи та матеріали для роздруку

Wordwall можна використовувати для створення інтерактивних вправ і матеріалів для роздруку. Більшість шаблонів доступні в інтерактивному вигляді, а також у версії для роздруку. Як вже було сказано, інтерактивні вправи можна відтворювати на будь-якому веб-пристрої, наприклад, комп'ютері, планшеті, телефоні чи інтерактивній дошці. Добувачі освіти можуть відтворювати їх самостійно, або це може робити педагог в той час як здобувачі освіти виконують вправу по черзі біля дошки. Матеріали для роздруку можна роздрукувати з сайту або завантажити у вигляді файлу PDF. Їх можна використовувати як додаток до інтерактивної вправи або як окрему вправу.

Створення на основі шаблонів

Вправи створюються за допомогою шаблонів. Ці шаблони включають знайомі класичні формати, як-то

«Вікторина» і «Кросворд». Також є аркадні ігри, наприклад, «Погоня в лабіринті» і «Літак», а ще інструмент для управління класом, як-то «План розсадження».

Перший етап роботи – це реєстрація в сервісі.

Щоб створити нову вправу, виберіть шаблон і додайте вміст. Це дуже легко: ви можете створити інтерактивну вправу всього за кілька хвилин.

Де знайти список шаблонів?

Якщо ви вже зареєстровані, перейдіть до розділу «Створити вправу». Там ви побачите список шаблонів, оскільки перший крок у процесі створення — це вибір шаблону.

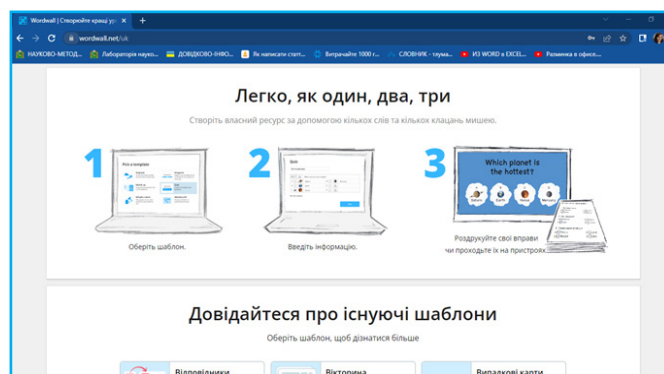
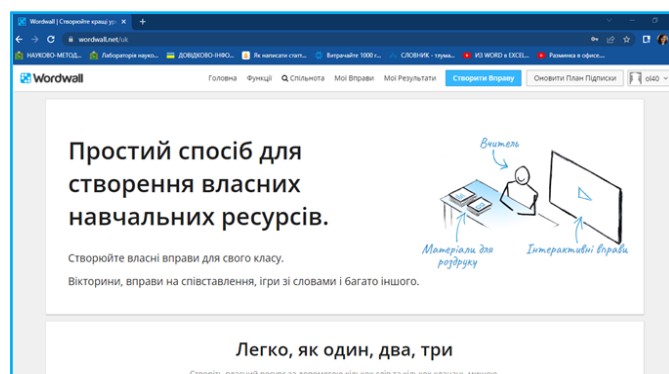
Скільки шаблонів я отримаю?

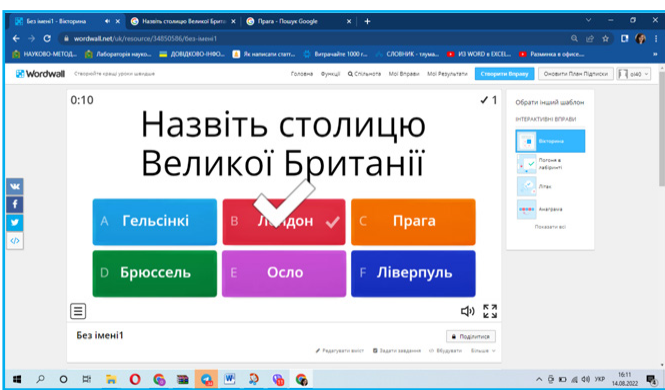
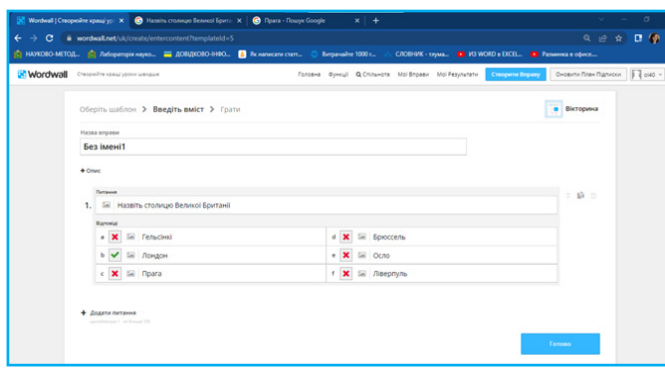
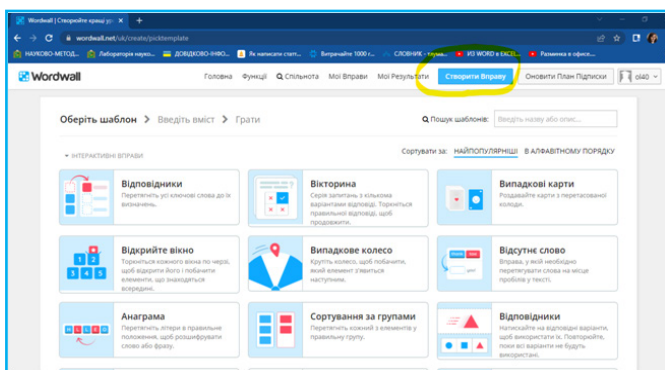
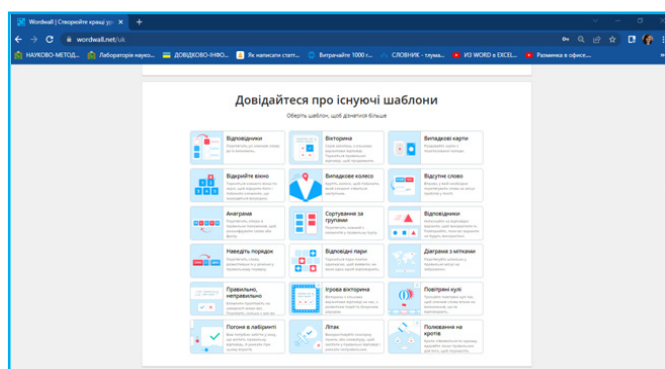
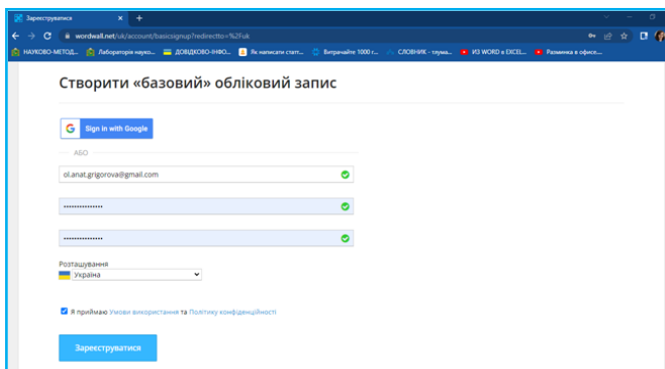
Це залежить від вашого тарифного плану. Всього є 36 інтерактивних вправ і 16 матеріалів для роздруку, та для детальнішої інформації див. розділ «Тарифні плани».

Сервіс дозволяє надіслати свої ідеї чи запропонувати зміни до шаблонів, розробники є відкритими до пропозицій. Можна написати електронного листа зі своїм коментарем на адресу: help@wordwall.net.

Обрати інший шаблон

Якщо вправу вже створено, можна обрати для неї інший шаблон за допомогою натискання однієї кнопки. Це зекономить ваш час і допоможе впровадити зміни і покращити ресурси. Наприклад, якщо ви створили вправу співставлення з іменами фігур, то можете перетворити її у «Кросворд» з тими самими іменами фігур. Таким

же чином можна перетворити ресурс у «Вікторину», «Пошук слів» тощо.

Як обрати інший шаблон вправи?

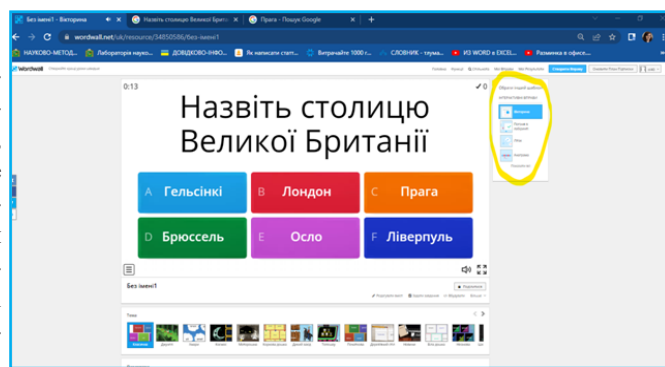
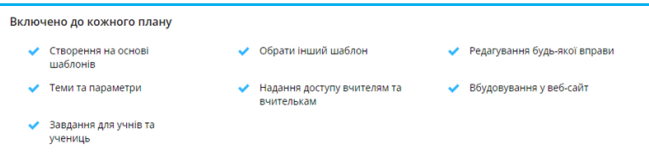
Знайдіть панель «Обрати інший шаблон» у правій частині сторінки вправи. Шаблон, що використовується, буде вказаний вгорі, а усі інші варіанти будуть розміщені внизу.

Скільки інших шаблонів можна обирати? Залежить від початкового шаблону та вмісту, який ви ввели. Потенційно можна обирати десятки інших шаблонів. Вказується кілька найкращих варіантів для кожного формату у панелі «Обрати інший шаблон». Під «Показати всі» можна знайти сховані варіанти. Якщо не бачите шаблону, який хочете використати? Кількість доступних варіантів може бути обмеженою з наступних причин: Деякі шаблони, як «Анаграма» або «Пошук слів», працюють лише зі звичайним текстом. Якщо ваш вміст має зображення, цифри або особливі символи, його не завжди можна конвертувати у текстовий ша-

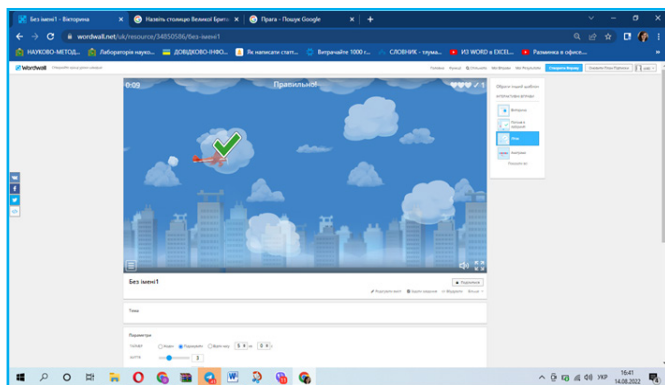
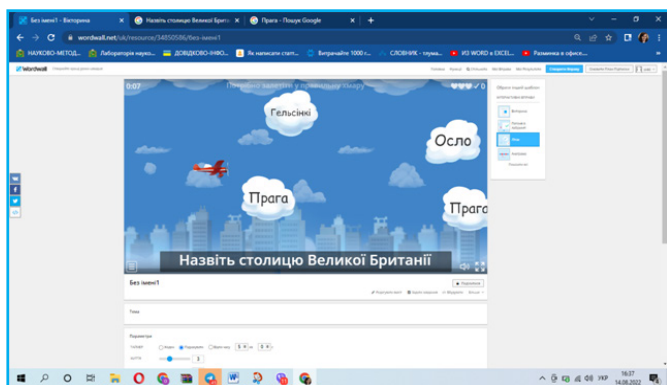
блон. Деякі шаблони вимагають певну кількість інформації у вмісті. Наприклад, шаблон «Полювання на кротів» мусить мати принаймні 5 правильних і 5 неправильних відповідей. Деякі шаблони, як-то «Випадкове колесо», мають список матеріалів, який неможливо конвертувати у складніші формати, наприклад, «Питання і відповіді».

Редагування будь-якої вправи

Не обов'язково використовувати заздалегідь створені вправи. Якщо ви знайшли вправу, яка чимось вам не підходить, ви легко можете відредагувати її вміст відповідно до своїх уроків і стилю навчання. Як відредагувати вправу? На

сторінці будь-якої вправи можна знайти посилання «Редагувати вміст» під самою вправою. Після адаптації вмісту вправи натисніть кнопку «Готово», щоб зберегти зміни. Що станеться, якщо відредагувати загальнодоступну вправу? Лише автор чи авторка вправи

можуть змінювати загальнодоступну версію, а ви отримаєте приватну копію, яку можете редагувати.

Теми та параметри

Інтерактивні вправи можуть мати різні теми. Кожна тема змінює вигляд вправи, використовуючи різну графіку, шрифти та звуки. Крім того є додаткові можливості встановлення таймера або редагування гри. Матеріали для роздруку також мають варіанти. Наприклад, можна змінювати шрифт або видрукувати кілька копій на одній сторінці.

Як встановити таймер?

Майже кожен шаблон має налаштування таймера на панелі параметрів під темами. Можна змінювати ці налаштування перед початком гри. Шаплони, призначені для викладачів («План розсадження» і «Мозковий штурм») також дозволяють налаштувати таймер під час проведення гри. Можна зробити це, натиснувши на відлік таймера.

Якщо гра занадто швидка для здобувачів освіти?

Шаплони у вигляді гри, як «Полювання на кротів» або «Літак», мають налаштування складності на панелі параметрів під темами. За необхідності ви можете змінювати їх, щоб зробити гру простішою.

Чи можна змінити параметри вправи, створеної іншими?

Якщо ви не ввійшли до системи, гра матиме параметри, встановлені автором. Однак, якщо ви ввійшли до системи, ви можете змінювати ці параметри відповідно до своїх потреб.

Завдання для здобувачів освіти

Вправи у Wordwall можна задавати здобувачам освіти як завдання. Коли педагог створює завдання, здобувачі освіти спрямовуються до цього конкретного завдання і не мусять заходити через головну сторінку вправ. Цю функцію можна використовувати у групі, де здобувачі освіти мають доступ до власних пристроїв, або задавати як домашнє завдання. Результати всіх

здобувачів освіти зберігаються і стають доступними для педагога.

Як створити завдання?

Переходимо на сторінку вправ та натисніть кнопку «Поділитися». Обираємо «Задати завдання». На наступній сторінці можна змінити налаштування доступу здобувачів освіти і перевірити результати. На останній сторінці відображається унікальне посилання для доступу. Треба надіслати це посилання здобувачам освіти. Коли учні та учениці перейдуть за посиланням, вони побачать завдання.

Де можна перевірити результати?

Відвідайте розділ «Мої результати» у верхній частині сторінки, а тоді виберіть вправу, результати якої бажаєте перевірити. Результати кожного здобувача освіти ставатимуть доступними, як тільки вони завершать виконання вправи.

Які шаплони можна використовувати для завдань?

Літак, Анаграма, Повітряні кулі, Конвеєр, Кросворд, Відповідники, Флеш-карти, Ігрова вікторина, Сортування за групами, Шибениця, Більше чи менше, Вікторина із зображеннями, Діаграма з мітками, Відповідники, Відповідні пари, Погоня в лабіринті, Відсутнє слово, Вікторина, Правильний порядок, Правильно, неправильно, Наведіть порядок, Правильне розміщення, Полювання на кротів, Виграти або програти вікторину, Пошук слів.

Надання доступу педагогам

Будь-яку створену вправу можна зробити загальнодоступною. Це дасть змогу надсилати посилання на сторінку вправи у електронному листі, через соціальні мережі тощо. Це також дозволить іншим вчителям та вчителькам знаходити вправу у результатах пошуку спільноти, користуватися нею і створювати інші вправи на її основі. Можна залишити вправи приватними, тоді лише розробник матимете до них доступ.

Як поділитися вправою?

Після створення усі вправи є приватними. Щоб поділитися, треба натиснути кнопку «Поділитися» на сторінці вправи. Потім натисніть «Зробити загальнодоступною» і у вас буде можливість додати теги з віком, назвою предмету та темою. Іншим педагогам буде простіше знайти ваші ресурси, якщо ви використаєте ці теги. Ви отримаєте унікальне посилання на свою вправу, яку можна надсилати електронною поштою чи поширювати у соціальних мережах.

Чи треба дати це посилання своїм здобувачам освіти?

Ви можете це зробити, але існує кращий спосіб. Завдання створюють умови для ваших учнів та учениць для їх виконання без відволікаючих елементів, спрямованих на педагогів. Вони також дозволяють перевіряти результати.

Вбудовування у веб-сайт

Вправи Wordwall можна розміщувати на інших сайтах, використовуючи фрагмент коду HTML. Він працює так само, як функція додавання відео з YouTube чи Vimeo, що надає вам версію вправи, яку можна відтворювати на вашому власному сайті. Це відмінний спосіб для вдосконалення блогу чи віртуального навчального середовища вашого закладу освіти (ВНС).

Де можна знайти код вбудовування?

Щоб вбудувати вправу, натисніть кнопку «Поділитися» на сторінці вправи. Ви можете поділитися з педагогами або учнями та ученицями. Оберіть учнів та учениць, якщо бажаєте отримати результати. Виберіть один з варіантів, а потім виконайте кроки, поки все не буде готово. Під посиланням ви знайдете піктограму `</>`. Оберіть її, щоб переглянути коди вбудовування. Їх можна копіювати і вставляти у сайт.

Чи можна таким чином перевіряти результати?

Так. Після натискання кнопки «Поділитися», натисніть на «Задати

завдання», щоб поділитися з учнями та ученицями. Вбудувавши його як завдання, ви зможете отримати усі згенеровані результати.

Яка різниця між піктограмою, мініатюрним зображенням і плаваючим фреймом?

Існує 3 стилі коду, які можна використовувати:

— маленька піктограма — компактне посилання, що займає один рядок і містить значок та назву;

— мініатюрне зображення — більше зображення з посиланням та назвою під ним;

— плаваючий фрейм — вправа, яку можна відтворювати на вашій сторінці.

Перші два варіанти пропонують

легкий спосіб вставляти акуратно відформатоване посилання у ваш сайт. Вибір між ними — це питання смаку. Варіант «Плаваючого фрейму» дає можливість повністю відтворювати інтерактивну вправу, не покидаючи сайт.

Застосування цифрових технологій в освіті — наразі одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Вони дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його.

Список використаних джерел

- <https://wordwall.net/uk>
- <http://didaktor.ru/wordwall-zamechatelnaya-kollekciya-shablonov-didakticheskix-igr/>
- <https://koliganka.jimdofree.com/%D0%B2%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D1%81%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8/wordwall/>

Підготувала статтю за матеріалами з Інтернету

Ольга ГРИГОРОВА,

методист

НМЦ ПТО у Харківській області

На допомогу педагогу

ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна освіта повинна бути направлена, перш за все, на розвиток особистості людини, розкриття її можливостей, талантів, становлення самосвідомості, самореалізації. Від працівників професійної освіти, насамперед, залежить, чи отримають учні необхідні знання та навички, чи зможуть їх творчо використовувати, чи стануть вони професійно грамотними, конкурентоспроможними робітниками. Тому викладачі та майстри виробничого навчання працюють над освоєнням нових педагогічних технологій і застосовують їх у своїй педагогічній діяльності. У сучасному світі проблема підвищення результативності навчання активно розробляється на основі використання останніх досягнень педагогіки, психології, інформатики, теорії управління пізнавальною діяльністю та інших областей.

Як показує аналіз педагогічної практики за останні роки у світі чітко позначився перехід на:

- активні форми навчання;
- використання сучасних інформаційних технологій;
- гуманістичні способи навчання;
- особистісно-орієнтовані спосо-

би навчання.

Мета впровадження педагогічних технологій — підвищення ефективності освітнього процесу, гарантування підготовки високоосвіченого, компетентного, відповідального фахівця, тобто досягнення нової якості технічної освіти, яка б відповідала вимогам сучасного суспільства.

Виконати ці завдання здатні лише педагогічні працівники, які:

- мають стати основною рушійною силою створення якісно нової національної системи освіти;
- запроваджують ефективні педагогічні технології;
- створюють нові системи

методичного та інформаційного забезпечення.

Викладачі повинні проводити свої заняття так, щоб здобувач освіти виходив з нього не тільки наповнений знаннями, а був запалений, як факел і мав непереборне бажання самостійно працювати над поглибленням своїх знань, умінь і навичок. Тому головна увага повинна бути зосереджена на підготовці нового покоління педагогічних працівників, які:

- компетентні у своїй справі;
- мають високий рівень загальної і педагогічної культури;
- розуміють потреби суспільства;
- зацікавлені у результатах своєї

діяльності;

- володіють сучасними педагогічними технологіями.

Упровадження сучасних педагогічних технологій дозволяє:

- донести обсяг необхідних фундаментальних знань для підготовки висококваліфікованих фахівців;

- підвищити мотивацію і пізнавальну активність учнів;

- більш якісно використовувати індивідуальний підхід до здобувача освіти;

- розкрити творчий потенціал здобувачів освіти та викладачів відповідно до їх нахилів, запитів і здібностей;

- удосконалювати ефективність контролю засвоєння знань здобувачів освіти на всіх етапах навчання;

- підвищити рівень практичного опанування вміннями та навичками оволодіння професією, тобто підвищити професійну компетентність майбутнього фахівця;

- знизити період адаптації молодого робітника до входження в професію, відстежити динаміку розвитку.

Виділяють декілька найбільш загальних типів педагогічних технологій:

Авторитарні технології, в яких викладач виступає одноосібним суб'єктом освітнього процесу, а учень є лише «об'єктом» навчання.

Такі технології відрізняються:

- жорсткою організацією освітнього процесу;

- пригніченням ініціативи і самостійності здобувачів освіти;

- застосуванням вимог і примусу.

Дидактоцентричні технології, в яких також домінують суб'єкт-об'єктні стосунки педагогічного працівника і здобувача освіти, де викладач встановлює пріоритет навчання перед вихованням, а найголовнішими чинниками формування особи вважаються дидактичні засоби.

Особистісно-орієнтовані технології ставлять у центр усієї освітньої системи особистість того, хто навчається, де педагогічний працівник вважає головним створення комфортних і безконфліктних умов її розвитку та реалізації її природних потенціалів. Особистість здобувача освіти в цій технології не лише суб'єкт, але і суб'єкт

нього спільних навчальних проєктів.

Основні методичні інновації пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. Інтерактивний – означає здатність взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-ким (людиною) або чимось (наприклад, комп'ютером).

Отже, інтерактивне навчання – це, насамперед, діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія викладача та учня.

пріоритетний.

Впровадження інноваційних методів навчання проводиться за рядом напрямків:

1. Демократизація освітнього процесу: надання здобувачу освіти все більшого «права голосу» в питаннях визначення цілей освіти, її змісту та методів навчання, які використовуються; визначна роль учнівського самоврядування.

2. Перетворення процесу навчання у самонавчання: викладач створює такі умови, при яких здобувач освіти повинен одержувати знання в основному за рахунок творчої самостійної роботи; забезпеченість навчання матеріалами та літературою для самостійної роботи.

3. Індивідуалізація освітнього процесу: викладачем ураховується особистість кожного учня, його психічні пізнавальні особливості та особливості сприйняття, інтереси, потреби, цілі тощо.

4. Інтенсифікація освітнього процесу: створення умов, коли здобувачі освіти самостійно відкривають та опановують нові знання, набувають нові навички та вміння, в ході дискусій вирішують значущі проблеми спеціальності на основі власних самостійних напрацювань, впровадження у практичні заняття, презентацій, самостійно підготовлених за завданнями викладача, широке впровадження рольових та ділових ігор, навчальних кейсів, проведення майстер-класів представниками виробництва, використання мультимедійних засобів.

5. Інформатизація освітнього процесу: насичення його комп'ютерною технікою, мультимедійною апаратурою, забезпечення можливості вести пошук інформації в Інтернеті, виконання через

Інтерактивні технології та техніки існують у педагогіці давно, коли й мови не було про ІКТ в освітньому процесі. Вони орієнтують нас не так на форсоване проходження навчального матеріалу, як на цілеспрямоване формування системи знань, розвиток аналітичного, логічного мислення учнів.

У технологіях співробітництва, колективного способу навчання описуються конкретні техніки та прийоми такої інтерактивності, взаємодії між суб'єктами у межах колективної пізнавальної діяльності.

Умови організації інтерактивного навчання:

- довірчі, принаймні, позитивні відносини між учнями;

- демократичний стиль;

- співробітництво у процесі спілкування педагогічного працівника та тих, хто навчається між собою;

- опора на особистий досвід учнів;

- включення до освітнього процесу яскравих прикладів, фактів, образів;

- різноманітність форм та методів подання інформації, форм діяльності здобувачів освіти, їх мобільність;

- включення зовнішньої та внутрішньої мотивації діяльності, а також взаємомотивації учнів.

До найпоширеніших інтерактивних методів можна віднести:

- мозкові штурми (brainstorm);

- круглі столи (дискусія, дебати);

- Case-study (аналіз конкретних ситуацій, ситуаційний аналіз);

- ділові та рольові ігри;

- майстер-класи.

Однак є й інші популярні методики, наприклад, обговорення у групі, тренінги, інтерактивні конференції та багато іншого.

Усі ці методи об'єднані високою ефективністю та цілою низкою переваг.

ПЕРЕВАГИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ:

- пробудження інтересу в здобувачів освіти;
- підвищення ефективності заняття;
- самостійний пошук вирішення завдань;
- отримання навичок роботи в команді;
- формування власної думки;
- встановлення взаємодії здобувачів освіти;
- активізується пізнавальна діяльність учнів, вони здобувають теоретичні знання та практичні навички.

Принципи роботи на інтерактивному занятті:

- заняття – спільна робота;
- усі учасники рівні (думка кожного має право на існування);
- кожен учасник має право на власну думку;
- відсутня пряма критика (можна піддати критиці тільки ідею);
- все, що сказано на занятті – не керівництво до дії, а інформація до роздуму.

Згідно із спостереженнями педпрацівників заняття, проведені з інтерактивною дошкою, збільшують зацікавленість здобувачів освіти. Технологія заохочує активне навчання, учні ставлять більше запитань та роблять більше нотаток, що дає змогу зробити ефективнішими групові заходи, такі як мозковий штурм та дискусія.

Інтерактивна дошка – пристрій, що поєднує в собі можливості звичайної маркерної дошки з можливостями комп'ютера і дає можливість:

1. Разом з мультимедійним проектором стає великим інтерактивним екраном (демонстрації реалістичні, 2-D та 3-D моделі об'єктів вивчення).

2. Активної роботи з усіма видами графічних та текстових файлів та відео:

За допомогою інтерактивної дошки можна відкрити будь-який комп'ютерний додаток або веб-ресурс й демонструвати потрібну інформацію або ж малювати.

Намальоване чи написане, можливо зберегти у вигляді комп'ютерних файлів, роздрукувати, надіслати електронною поштою, навіть зберегти у вигляді Web-сторінок і розмістити їх в Інтернеті.

3. Спостерігати за їх змінами та ке-

рувати ними, просто торкаючись дошки руками. Управління здійснюється дотиком руки або будь-яким непрозорим предметом.

4. Створення електронного протоколу заняття. Подібна технологія дозволяє реалізовувати принципи навчання на практиці. Педагог за допомогою інтерактивної дошки може взаємодіяти з учнями в режимі онлайн протягом усього заняття.

Під час роботи з інтерактивною дошкою учень засвоює інформацію не тільки через аудіальний і візуальний канали сприйняття, але й через кінестетичний, що майже не використовується в сучасній педагогіці. Кожен учень інтуїтивно обирає найзручніший для себе спосіб сприйняття інформації при роботі з інтерактивною дошкою.

Порівняно новими для України є цифрові лабораторії, що включають датчики, аналізатори і спеціальне ПЗ для занять. Вони дозволяють учням пізнавати навколишній світ емпіричним шляхом.

Алгоритм проведення інтерактивного заняття

Етап 1. Підготовка заняття.

Вибір теми, ситуацій і конкретні форми інтерактивного заняття, які будуть найбільш ефективними для розкриття і усвідомлення теми заняття.

Необхідно звернути увагу на:

1. Підготовку необхідних умов, роздаткового матеріалу, технічного обладнання, основні питання, їх послідовність, приклади з життя.

2. Уточнення проблем, які треба вирішити, перспектив отриманих знань.

3. Роздаткові матеріали повинні відповідати рівню учнів, матеріал структурований, графіки, ілюстрації, схеми тощо.

Етап 2. Вступ.

1. Характеристика теми, ситуацій.

2. Інформування учасників з умовами і правилами роботи.

3. При необхідності представити учасників.

4. За допомогою учасників проговорити категоріальний матеріал, робочі визначення понять, що використовуються.

Правила роботи на занятті:

- бути активним;
- поважати інших учасників;
- бути доброзичливим;
- бути пунктуальним і

відповідальним;

- не перебивати;
- бути відкритим для взаємодії;
- бути зацікавленим і креативним;
- намагатись знайти істину;
- дотримуватись регламенту;
- поважати правила роботи в групі.

Етап 3. Основна частина.

1. Роз'яснення критеріїв оцінювання.
2. Обговорення проблеми.
3. Аналіз ситуації в групах.
4. Оформлення результатів аналізу.
5. Групова дискусія.
6. Підведення підсумків дискусії і знайдених рішень.
7. Переосмислення матеріалу, наповнення його новим змістом.
8. Формування нового набору позицій учасників.

Етап 4. Рефлексія.

1. Концентрація учасників на почуттях, які вони відчули під час занять.
2. Відношення учасників до змісту матеріалу, вибору методик, актуальності теми.
3. Формування загальних висновків, які робить викладач.

Приклади питань для рефлексії:

- Що справило на вас найбільше враження?
- Що допомагало вам під час заняття, а що заважало?
- Що здивувало вас під час заняття?
- Чим ви керувались під час роботи на занятті при прийманні рішення?
- Враховувалась при прийомі рішення думка інших учасників?
- Як ви оцінюєте свої дії і дії групи?

Отже, інтерактивне навчання дає можливість педагогу зробити співпрацю із здобувачем освіти цікавою, сучасною та продуктивною.

Список використаних джерел

1. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології в підготовці вчителів. – Х., 2018.
2. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник/За заг. ред. П.Шевчук і П.Фенриха-Щецін: Вид-во WSAP, 2005.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.

Валентина ЦЕЛУЙКО,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

❖ Якщо під час дії воєнного стану заклад освіти не працює. Який документ регламентує перенесення строків проведення інструктажів із охорони праці для працівників?

Щоб перенести строки проведення інструктажів із питань охорони праці, не потрібний спеціальний документ. Достатньо наказу керівника. Відповідно до нього працівники тимчасово не працюють. Причиною може бути простій, відпустка, призупинення дії трудового договору тощо.

❖ Якщо працівник виконував роботи, які не належать до робіт підвищеної небезпеки. У зв'язку з воєнним станом перерва в роботі становила 30 календарних днів. Який вид інструктажу провести з працівником після виходу його на роботу: позаплановий чи повторний?

Позаплановий інструктаж проводять, якщо перерва в роботі виконавця робіт становить:

- більше ніж 30 календарних днів — для робіт підвищеної небезпеки;
- понад 60 днів — для решти робіт.

Підстава — пункт 6.6 глави 6 Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15 (НПАОП 0.00-4.12-05).

Тож працівнику, який вийшов на роботу, що не належить до робіт підвищеної небезпеки, після 30 днів перерви проведіть повторний інструктаж. В іншому випадку — позаплановий.

Якщо працівника звільнили, а потім знову приймає на роботу, проведіть йому вступний і первинний інструктажі незалежно від строку його звільнення.

❖ За якими інструкціями з охорони праці проводити позаплановий інструктаж: за видами виконуваних робіт чи за всіма, що діють у закладі для професії працівника?

Позаплановий інструктаж про-

водять індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст інструктажу визначають у кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його провести.

❖ Після закінчення простою закладу працівники вийшли на роботу. Їм провели позаплановий інструктаж відповідно до пункту 6.6 глави 6 НПАОП 0.00-4.12-05. Окрім того, наближається строк проведення чергового повторного інструктажу. Від якої дати рахувати наступний повторний інструктаж — від дати проведення позапланового інструктажу чи попереднього повторного інструктажу?

Позаплановий інструктаж не скасовує чергового повторного інструктажу. Тому наступний повторний інструктаж проводьте не рідше, ніж:

- раз на три місяці — для робіт підвищеної небезпеки;
- раз на шість місяців — для решти робіт.

Відлік йде від дати попереднього повторного інструктажу.

❖ Чи можна на час війни продовжити строки виконання приписів з охорони праці?

Стаття 29 Закону про охорону праці передбачає можливість тимчасового припинення чинності нормативно-правових актів з охорони праці.

Тож якщо на підприємстві неможливо повністю усунути небезпечні

й шкідливі для здоров'я умови праці, виявлені за результатами проведених планових і позапланових заходів державного нагляду (контролю), Держпраці може на час війни продовжити строки виконання заходів щодо приведення умов праці на конкретному виробництві чи робочому місці до нормативних вимог.

❖ Чи проводиться перевірка знань з питань охорони праці під час воєнного стану?

Так, проводиться за загальною процедурою відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 №15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511.

❖ Чи можна під час воєнного стану укласти строкові трудові договори?

Відповідно до частини першої ст. 2 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 р. №2136-IX у період дії воєнного стану сторони за згодою визначають форму трудового договору.

Водночас з метою оперативного залучення нових працівників до виконання роботи, а також усунення кадрового дефіциту та браку робочої сили, у тому числі внаслідок фактичної відсутності працівників, які евакуювалися в іншу місцевість, перебувають у відпустці, простої, тимчасово втратили працездатність або місцезнаходження яких тимчасово невідоме, роботодавець може укласти з новими працівниками строкові трудові договори у період дії воєнного стану або на період заміщення тимчасово відсутнього працівника.

❖ Чи зберігаються права на відпустку після повернення з військової служби?

Управління Державної служби України з питань праці роз'яснює, чи

зберігається за працівником право на відпустку після повернення з військової служби.

Статтею 119 КЗпП передбачено, що за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності і у фізичних осіб – підприємців, у яких вони працювали на час призову.

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про відпустки» час, коли працівник фактично не працював, але за ним зберігалися місце роботи (посада) та заробітна плата повністю або частково, зараховується до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку.

Таким чином, працівник після демобілізації має право на щорічну основну відпустку на підприємстві, на якому він працював на час призову або укладання контракту. Цим правом працівник може скористатися у будь-який зручний для нього час (у тому числі відразу після демобілізації), а в разі звільнення незалежно від підстав – отримати грошову компенсацію за всі невикористані дні щорічних відпусток.

19 липня 2022 року набрав чинності Закон України від 1 липня 2022 року № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо оптимізації трудових відносин» (законопроект № 7251). Закон опубліковано в газеті «Голос України» 18 липня 2022 року № 147 (7897).

Законом № 2352-IX внесено зміни до статті 12 Закону України від 15.03.2022 № 2136-IX «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» та частину першу цієї статті викладено в такій редакції:

«1. У період дії воєнного стану надання працівнику щорічної основної відпустки за рішенням роботодавця може бути обмежено тривалістю 24 календарні дні за поточний робочий рік.

ПАМ'ЯТКА КЕРІВНИКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ щодо організації створення фонду захисних споруд цивільного захисту та організації укриття у ньому здобувачів освіти та персоналу

Відповідно до законодавства, насамперед, Кодексу цивільного захисту України, завдання та обов'язки щодо організації створення фонду захисних споруд та організації укриття у ньому населення належать:

- центральним органам виконавчої влади (стосовно персоналу апаратів та суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління);
- місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування (щодо укриття населення на відповідних територіях);
- суб'єктам господарювання (стосовно їх працівників).

ДСНС у межах своїх повноважень здійснює нормативно-правове та технічне регулювання у цій сфері, веде електронний облік цих споруд, а також здійснює державний нагляд (контроль) у зазначеній сфері (на період воєнного стану наглядові заходи призупинено).

Захисні споруди цивільного захисту (сховища та протирадіаційні укриття), споруди подвійного призначення та найпростіші укриття складають фонд захисних споруд цивільного захисту і належать до засобів колективного захисту.

З огляду на те, що захисні споруди мають лише 11% закладів освіти, решта має забезпечити наявність найпростіших укриттів.

Основні вимоги до найпростіших укриттів

1. Розташовуються у складі основної будівлі закладу освіти або на відстані не більше 500 м до неї (рекомендується до 100 м).

2. Забезпечені електроживленням, штучним освітленням, системами водопроводу та каналізації. За відсутності в об'єктах будівництва водопостачання і каналізації вони повинні мати запас бутильованої води та окремі приміщення для встановлення виносних ємностей для нечистот.

3. Не мають великих отворів у зовнішніх огорожувальних конструкціях, а наявні отвори (крім дверних) забезпечують можливість їх закладки (мішками з піском або ґрунтом, бетонними блоками, цегляною кладкою тощо).

4. Забезпечені не менше ніж двома евакуаційними виходами, один з яких може бути аварійним (у разі планування укриття менше 50 осіб нормами допускається наявність одного евакуаційного виходу).

5. Через приміщення, призначені для перебування населення не проходять водопровідні та каналізаційні магістралі, інші магістральні інженерні комунікації (за винятком внутрішньобудинкових інженерних мереж).

6. Висота приміщень об'єктів, зокрема дверних отворів, становить не менше 2 м (в окремих випадках не менше 1,8 м). Ширина дверних отворів становить не менше ніж 0,9 м (в окремих випадках не менше 0,8 м). Перетинання дверних отворів будівельними конструкціями або інженерними комунікаціями не допускається.

7. Отвори при входах (виходах) закриваються посиленими дверми із негорючих матеріалів (металевими або дерев'яними, оббитими залізом) або захисними екранами (кам'яними, цегляними або залізобетонними) на висоту не менше 1,7 м;

8. Об'єкт перебуває у задовільному санітарному та протипожежному стані (відповідно до норм протипожежних та санітарних правил).

9. Місткість вираховується з розрахунку: 0,6 м² площі основних приміщень на одну особу. За можливості розміщення двоярусних нар площу могут бути зменшено до 0,5 м² на одну особу, при триярусному – до 0,4 м² на одну особу.

10. У разі використання приміщень на перших поверхах необхідні захисні властивості як правило забезпечують об'єкти зі стінами 2-2,5 цеглини завтовшки, або з цільних залізобетонних конструкцій (блоків, панелей) товщиною від 56 см. Відповідні захисні властивості також забезпечує шар ґрунту товщиною 67-78 см (мішок з піском (ґрунтом), укладений поперек конструкції (ряду)).

Алгоритм дій засновника закладу освіти

Засновником закладу освіти є центральні або місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування фізичні та/або юридичні особи, рішенням та за рахунок майна яких засновано заклад освіти або які в інший спосіб відповідно до законодавства набули прав і обов'язків засновника.

1) Проведення інвентаризації (уточнення) наявного фонду захисних споруд

цивільного захисту, що можуть бути використані для організації укриття учасників освітнього процесу.

- 2) Визначення потреби фонду захисних споруд.
- 3) Створення комісії та організація обстеження існуючих будівель і споруд з метою встановлення можливості їх використання як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів.
- 4) Приведення у готовність до використання за призначенням (створення формувань (призначення відповідальних осіб) з утримання та обслуговування, встановлення показників місця розташування, організація життєзабезпечення осіб, які укриваються тощо).
- 5) Постановка на облік як споруд подвійного призначення або найпростіших укриттів.
- 6) Розподіл учасників освітнього процесу по наявним спорудам фонду захисних споруд з урахуванням їх місткості та розташування на місцевості.
- 7) Інформування учасників освітнього процесу щодо місць розташування споруд фонду захисних споруд.
- 8) Проведення практичних занять щодо укриття в спорудах фонду захисних споруд.

Якщо тривалість щорічної основної відпустки працівника становить більше 24 календарних днів, надання не використаних у період дії воєнного стану днів такої відпустки переноситься на період після припинення або скасування воєнного стану.

У період дії воєнного стану роботодавець може відмовити працівнику у наданні невикористаних днів щорічної відпустки.

Норми частини сьомої статті 79, частини п'ятої статті 80 Кодексу законів про працю України та частини п'ятої статті 11, частини другої статті 12 Закону України «Про відпустки» у період дії воєнного стану не застосовуються.

У разі звільнення працівника в період дії воєнного стану йому виплачується грошова компенсація відповідно до статті 24 Закону України «Про

відпустки».

Попередня редакція цієї статті передбачала, що щорічна основна оплачувана відпустка надається працівникам тривалістю 24 календарні дні.

Список використаних джерел

1. Охорона праці та цивільний захист / О.Г.Левченко, О.І.Полукаров, В.В.Зацарний, Ю.О.Полукаров, О.В.Землянська. – Київ, КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 409 с.

2. Довідник спеціаліста з Охорони праці. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.sop.com.ua/article/1314-vyshov-nomer-22021-vidannya-dovdnik-spetsalsta-z-ohoroni-pratsi>

3. Вища школа охорони праці. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://shop.mcfra.ua/catalog/okhorona-pratsi/>

4. Законодавство в сфері охорони праці та виробничої безпеки. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.ohrana-truda.in.ua/uk/materyalu/zakonodatelstvo/>

Наталія КУЧЕР,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

Огляд роботи Міжнародної школи лідерства

Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для викладачів та майстрів виробничого навчання системи ПТО України

Міжнародну школу лідерства було ініційовано Романом Нестеренко, співробітником Української інженерно-педагогічної академії (УІПА), за сприянням ГО «Інноваційна Генерація» (Харків, Україна) в рамках програми «Гранти на персональні проекти в сфері соціального підприємництва» за фінансової підтримки House of Europe та Європейського Союзу.

Мета Міжнародної школи лідерства – впровадження побудованого на кращих практиках Великої Британії та ЄС тренінгового курсу, за допомогою якого викладачі та майстри виробничого навчання системи професійної (про-

фесійно-технічної) освіти України зможуть окреслити для себе перспективи започаткування власного соціального бізнесу на додаток до своєї поточної викладацької практики.

Міжнародна школа лідерства тривала з 16 червня по 21 липня 2022 року і складалася з 8 онлайн-зустрічей (вебінарів, тренінгів, сесій питань і відповідей) у застосунку ZOOM та виконання індивідуальних завдань. Всі учасники, що відвідали не менше 80% онлайн-заходів Міжнародної школи лідерства та виконали індивідуальні завдання, отримали електронні сертифікати про закінчення Міжнародної

школи лідерства обсягом 30 годин.

Тренерами та викладачами Міжнародної школи лідерства є досвідчені викладачі Університету Бедфордширу та Вестмінстерської бізнес-школи (Велика Британія), Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця та УІПА (Харків, Україна). Ініціатором та координатором проєкту є Роман Нестеренко. Він є Керівником центру інноваційних освітніх технологій, міжнародних зв'язків та академічної мобільності; старшим викладачем кафедри іншомовної підготовки, європейської інтеграції та міжнародного співро-

бітництва УІПА (Харків, Україна); ERASMUS+ Institutional coordinator. Член Громадської спілки «Асоціація з розвитку професійної та неперервної освіти» <https://vetdev.org.ua/>. Проектний менеджер в УІПА Erasmus+ проекту «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» PAGOSTE (<https://pagoste.eu/>); Координатор від УІПА проекту Create Creative Entrepreneurs програми Creative Spark: Higher Education Enterprise Programme від British Council (<https://ccespark.info/>) та проекту UA-2019-088-DO-11420 Proměny pedagogických fakult a univerzit pro XXI. Století (Зміни педагогічних факультетів та університетів у 21 столітті) за фінансування CzechDevelopmentAgency.

УІПА є єдиним в Україні закладом вищої освіти, який спеціалізується на підготовці інженерно-педагогічних кадрів для системи професійної освіти: викладачів, методистів, майстрів виробничого навчання вищої кваліфікації для технікумів, коледжів та закладів освіти системи професійної (професійно-технічної) освіти. УІПА також готує спеціалістів з інженерії, технології та менеджменту для різних галузей економіки.

Проект- Erasmus+CBNEPAGOSTE(<https://pagoste.eu/>) «НОВІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ НА ОСНОВІ ПАРТНЕРСТВА ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ»

Головна ціль: підвищення якості та релевантності професійної підготовки викладачів професійної освіти шляхом запровадження стандартів підготовки, які базуються на управлінні на основі партнерства (УОП) між закладами вищої освіти, що готують майбутніх викладачів професійної освіти, та закладами професійної освіти

Завдання проєкту:

1) налагодити ефективні механізми партнерства між закладами вищої освіти, що здійснюють професійну підготовку викладачів професійної освіти, і закладами професійної освіти та, якщо релевантно, іншими стейкхолдерами;

2) запровадити механізми управління на основі партнерства для підвищення якості підготовки майбутніх викладачів та підвищення кваліфікації працюючих викладачів закладів професійної освіти;

Що таке підприємництво?

- Вирішення проблем
- Дослідження та оцінка інформації
- Мати справу з ризиком, непевністю і майбутнім
- Мати справу з обмеженнями
- Рішення

- Креативність та інновація
- Бути допитливим і ставити питання
- Усвідомлення можливостей
- Створення можливостей
- Креативний синтез
- Рішення

Але хто ж такий підприємець?

Тест на визначення загальної тенденції до підприємництва (General Enterprise Tendency test)

Дуже підприємницький (91%)

Загальний результат тесту GET2

Діаграма тесту GET2

Кераміст Lara Scobie

Детальні результати тесту GET2

- 92% Entrepreneurship
- 100% Economy
- 83% Creativity
- 83% Risk
- 100% Focus

Тест на визначення загальної тенденції до підприємництва (General Enterprise Tendency (GET) test):
www.GET2test.net

3) розробити та використовувати стандарти професійної підготовки викладачів професійної освіти з урахуванням механізмів управління на основі партнерства.

Громадська спілка «Асоціація з розвитку професійної та неперервної освіти» (<https://vetdev.org.ua/>)

Головною метою Асоціації є сприяння розвитку та популяризації професійної освіти в Україні, безперервному самовдосконаленню педагогів професійної освіти, впровадженню інноваційних педагогічних та виробничих технологій, підтримка неперервної освіти громадян, реалізації освітньої політики держави, а також, задоволення професійних, наукових, соціальних, культурних та інших інтересів своїх членів.

Основні напрямки роботи Асоціації – це сприяння:

- розвитку та популяризації професійної та неперервної освіти в Україні;
- вдосконаленню змісту та методики підготовки висококваліфікованих працівників для системи професійної освіти;
- створенню умов для активної професійної, дослідницької та інноваційної діяльності своїх членів;
- проведенню національних, регіональних, міжрегіональних та міжнародних конгресів, конференцій, симпозіумів, семінарів, круглих столів, виставок, ярмарок та інших заходів з питань професійної та неперервної освіти;
- організації міжнародної співпраці з проблем розвитку неперервної педагогічної освіти, зокрема, обмін досвідом, реалізація спільних освітніх та наукових проєктів.

Гуманітарна допомога та зміни у проєкті

За згодою британських експертів, їх гонорари, а також кошти, заплановані на організацію відмінених офлайн-тренінгів, були направлені на надання гуманітарної допомоги, а саме на придбання 100 комплектів продуктів харчування для мешканців Харкова та Безлюдівської ОТГ Харківського району.

У перший день школи, 16 червня 2022 року, виступив Професор Paul Burns з доповіддю «Стати успішним соціальним підприємцем: необхідні навички і мислення». Paul розповів про зміну фокусу та процесу навчання, визначив поняття підприємництва в цілому і соціального підприємництва, як окремого напрямку підприємництва. Соціальне підприємство – це таке підприємство, яке своєю діяльністю задовольняє соціальні потреби суспільства і також таке, яке певний відсоток від своїх прибутків направляє на соціальні потреби.

Були визначені якості підприємця, які необхідні для успішної роботи, це потреба людини в автономності, потреба в особистих досягненнях, високий рівень креативності і інновацій, готовність до невпевненості і ризиків. Підприємець той, хто готовий багато працювати і йти на ризик.

Було також поступово описано сам процес підприємництва в цілому.

Paul ознайомив з процесом навчання підприємству, виділив зміни в фокусі та процесі навчання, розповів про роботу лівої і правої півкуль мозку людини, їх призначення в діяльності системи мозку.

З доповіддю «Вступ до соціального бізнесу і соціального підприємництва» виступила Доктор Manpreet K Dhillon, яка

визначила проблеми сучасного світу, такі як бідність, голод, забруднення навколишнього середовища, та розповіла про соціальне підприємництво, націлене на вирішення цих проблем суспільства.

У доповіді були означені шість критеріїв соціального підприємства:

- мати чітко окреслену соціальну або екологічну місію, викладену в організаційних документах;
- генерувати більшу частину доходів через торгівлю;
- реінвестувати більшу частину свого прибутку;
- бути незалежним від держави;
- контролюватися більшістю в інтересах соціальної місії;
- бути підзвітним і прозорим.

Соціальне підприємство – це використання методів, якими послуговуються стартап компанії та інші підприємці, для того, щоб розробляти, фінансувати та впроваджувати вирішення соціальних, культурних та екологічних проблем.

Базовими елементами соціального підприємництва були названі такі:

- створене для того, щоб приносити користь суспільству;
- створює можливості для того, щоб люди могли допомогти самі собі і суспільству;
- послуговується для того, щоб забезпечити свою стійкість, тобто бізнес буде природньо розвиватися і заохочувати екологічну стійкість і етичні міркування.

Історія

«Соціальне підприємництво» – це відносно новий термін. На нього звернули увагу тільки кілька десятиків років тому. Однак це явище має місце в історії. Відтак, було кілька підприємців, які заснували соціальні підприємства, щоб вирішити соціальну проблему або ж принести позитивні зміни у суспільство.

Приклади з історії

• Термін «соціальний підприємець» вперше використав Білл Дрейтон (Bill Drayton) у 1972 році, коли він допоміг індусу на ім'я Віноба Бгаве (Vinoba Bhave) перерозподілити землі, щоб більше фермерів могли стати власниками землі, приносячи користь своїй громаді – цей процес призвів до того, що близько 2832799 гектарів землі віддали людям. Наразі він є засновником і виконавчим директором організації Ашока (Ashoka), яка була створена з метою допомагати надавати підтримку, об'єднувати і розвивати соціальних підприємців та їх ідеї.

• Флоренс Найтінгейл (Florence Nightingale), засновницю першої школи для медсестер та сучасних практик медсестер

стринства, також можна віднести до цієї категорії. Вони заснували ці фундації та організації у 19 столітті задовго до того, як концепція соціального підприємництва знайшла своє застосування у менеджменті.

Різниця між підприємцем і соціальним підприємцем		
Сфера	Підприємець	Соціальний підприємець
Мета	Безпечно захопити ринок	Заповнити нішу на ринку, змінити світ
Ціль	Заробити прибуток	Створити стійкі рішення для соціальних змін
Ризик	Базові бізнес-ризик	Базові бізнес-ризик + соціальний аспект
Зв'язок із соц. проблемами	Непрямий	Прямий
Мотиви прибутку	Максимізувати акціонерну вартість; прибуток як кінцева мета	Попередня соціальна мета; прибуток як спосіб досягнення фінансової стійкості
Капітал	Отримує користь від надійних фінансових і управлінських послуг	Задоволений непередбаченим і фрагментним фінансуванням
Конкурентність	Перемогти інших на ринку	Перемогти для суспільства

Вебінар у рамках проєкту від House of Europe «Запуск та управління соціальним підприємством» провела Доктор Yongmei Bentley, Університет Бедфордширу, Велика Британія. Доктор Bentley сказала, що хотіла поділитися кількома думками щодо жажливої ситуації в Україні:

– Я знаю, що Ви всі переживаєте дуже складні часи, але майже весь світ за вас. Зокрема, Університет Бедфордширу уже 5 років працює разом з українськими університетами над проєктом, що фінансується організацією British Council. Команда проєкту, частиною якої я також є, відвідала Харків декілька разів всього два роки тому. Я маю яскраві спогади паро це прекрасне місто. Дуже боляче бачити, що Ваша країна так сильно постраждала. Ми всі сподіваємося, що цей жах скоро закінчиться.

Доктор Yongmei Bentley наголосила, що соціальне підприємство визначається (урядом) як: «Бізнес, який має у першу чергу соціальну мету, доходи якого реінвестуються саме для цієї мети у цей бізнес або у громаду, а не отримуються через потребу максимізувати прибуток акціонерів або власників».

Посилання на соціальне підприємство Великобританія (Social enterprise UK):

<https://www.socialenterprise.org.uk/what-is-it-all-about/>

Соціальне підприємство: Генерація ідей

Типи:

- Незадоволений попит (комерційний та/або соціальний)
- Дефіцит на існуючий продукт/послуги та методи виробництва (комерційний та/або соціальний)
- Інновація і нові ідеї (комерційні та/або соціальні)

Джерела:

- Робота у мережах (Networking)
- Спостереження
- Постановка питань
- Асоціація/зв'язок
- Експеримент

Генерація нових ідей:

- Нові ідеї – це рідкість!
- Новий погляд на існуючу ідею, загорнутий у інше пакування
 - Не залежно від того, що це за ідея, – Ви повинні бути її власником і реалізувати її через власну унікальну торгову пропозицію

• Інколи Ваша нова ідея може прийти як наслідок спостереження за трендами – проведення дослідження!

Бар'єри і тригери у підприємстві

Бар'єри для старт-апів
(ситуативні і психологічні)

- Потреба у регулярному доході
- Страх втрати капіталу
- Відсутність капіталу
- Небажання йти на ризик
- Сумніви у спроможності

Фактори притягання
(психологічні)

- Незалежність
- Визнання
- Особистий розвиток
- Багатство

Фактори поштовху
(ситуативні)

- Безробіття
- Розбіжності
- Неможливість 'вписатися'
- Відсутність інших опцій

Що ж треба зробити при запуску соціального підприємства?

1. Дослідіть можливість.
2. З'ясуйте, що необхідно для запуску бізнесу.
3. Займайтеся маркетингом/розвитком бренду і підвищенням інформованості.
4. Працюйте у мережі (Networking).
5. Вибудовуйте стосунки.

Порада професора Paul Burns: Знайдіть недорогий спосіб випробувати свою бізнес-ідею та отримайте відгуки від клієнтів перед тим, як інвестувати час і гроші.

Після запуску:

1. Орієнтуйтеся на клієнтів – не на виробників.
2. Плануйте наперед – але не очікуйте, що зможете все контролювати.

3. Слідкуйте за тим, щоб у Вас не закінчилися гроші.

Ключові кроки для запуску соціального підприємства:

- Зробіть свою домашнє завдання.
- З'ясуйте все про свій ринок (як і будь-який інший бізнес).
- Отримайте кілька порад (знайдіть ментора).
- Відео <https://www.the-sse.org/resources/starting/start-social-enterprise-10-steps/>
- Майте чітку соціальну місію (практикуйте свою промову для ліфта (pitch)!)
 - З'ясуйте фінансові питання.
 - Легалізуйте його.
 - Почніть заявляти про себе.
 - Напишіть свій бізнес-план.
 - Доведіть, що Ви робите зміни.

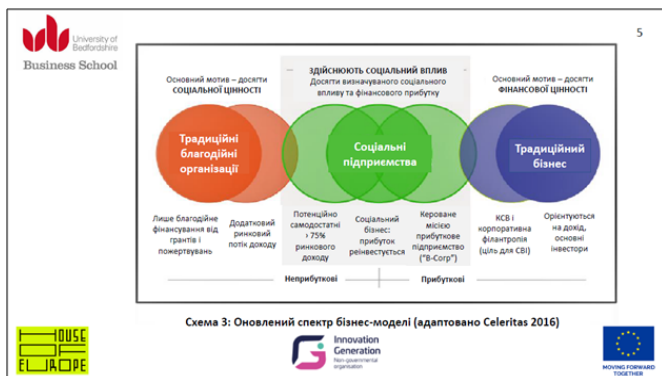
Професор Yanqing (Yan) Duan, Бізнес-школа, Університет Бедфордшира, Великобританія виступила з доповіддю «Бізнес-моделі соціальних підприємств та приклади успіху».

Що ж таке соціальне підприємство? Це організація, метою якої є максимізація покращень у фінансовому, соціальному та екологічному благополуччі. Це «бізнес з соціальною або екологічною місією». Це соціальний бізнес, який змінює світ на краще. Підприємство отримує прибуток, як традиційний бізнес, проте, на відміну від останнього, підприємство реінвестує або жертвує свої прибутки, щоб створити позитивні соціальні зміни. Кожне соціальне підприємство має власну місію досягти соціальних, культурних, економічних нарівні громади та/або екологічних результатів. Соціальні підприємства генерують дохід, щоб втілювати свою соціальну мету.

Бізнес-моделі для соціального підприємства:

Традиційна бізнес-модель – це «Як Ви запланували заробляти гроші»:

- Проводиться багато досліджень концепції бізнес-моделі.
- Традиційні компоненти бізнес-моделі можуть включати наступне: стратегія, ресурси, клієнти, конкуренти, канали, структура і т. д.
- Проте соціальні підприємства послуговуються відмінними бізнес-моделями.

Основні бізнес-моделі
Згідно з дослідженням Вольфганга Грассі (Wolfgang Grassi) виокремлюють 9 типів соціальних підприємств:

1. Модель підтримки підприємця.
2. Модель ринкового посередника.
3. Модель працевлаштування.
4. Модель плати за послуги.
5. Модель клієнта з низьким доходом.
6. Модель кооперативу.
7. Модель ринкового зв'язку.
8. Модель субсидіювання послуги.
9. Модель підтримки організації.

Професор навела цікаві приклади різних моделей соціального підприємництва.

Наприкінці доповіді Yanqing (Yan) Duan наголосила про важливість цифрових технологій, які відіграють все більшу і

більшу роль у нашому суспільстві. У зв'язку з тим, що здатність виходити на зв'язок і спілкуватися швидко та ефективно стає дуже важливою, цифрові навички є як ніколи важливими як для компаній, так і для громадян.

Дуже цікавим було заняття-тренінг, присвячене креативному мисленню і генеруванню ідей, що провів Роман Нестеренко.

Поняття креативності (творчості)

Креативність – це здатність привнести щось нове в існуючий порядок речей, чого раніше не було. Креативність проявляється в розробці абсолютно нових систем, в новій комбінації вже відомої інформації, а також вживання вже відомих підходів для абсолютно нових ситуацій. Креативна дія повинна бути навмисною, а також мати ціль.

Характеристики креативності:

- Абстракція – здатність оперувати абстрактними ідеями.
- Зв'язування – здатність побачити зв'язок не пов'язаних речей.
- Перспектива – здатність оцінити перспективу явищ.
- Цікавість – бажання змінити рутинні процеси.
- Сміливість – не боятися осуду своїх креативних рішень.
- Парадоксальність – робота з суперечливими явищами.
- Комплексність – здатність застосовувати комплексний підхід.
- Стійкість – здатність до постійного вдосконалення.

Уоллес (Wallas, 1926) виділяє в креативному процесі наступні стадії:

- розуміння – пошук і формулювання проблеми або можливості;
- підготовка – закладаються основи рішення проблеми;
- виношування – часто на цьому етапі головну роль грають -підсвідомі розумові процеси;
- осяяння – часто приймає форму раптового «Еврика!»;
- підтвердження – на цьому етапі ідею приймають інші люди, підтверджуючи її життєздатність.

Учасники школи зробили практичні вправи за допомогою

«КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ ТА ГЕНЕРУВАННЯ ІДЕЙ»

Міжнародна школа підтримки «Соціальне підприємство: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничо-навчальної системи професійно-технічної освіти України»

різноманітних ресурсів: інтерактивної дошки Padlet, де колеги мали можливість представити себе, створивши візитівку педагогічного працівника, пограти в пошук бізнес-понять і правильних відповідей на питання щодо підприємництва з використанням ресурсу Wordwall.

Заняття було дуже продуктивним і сподобалося учасникам школи.

Так що ж спонукає людей займатися підприємницькою

ПРОЄКТ РЕАЛІЗОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ HOUSE OF EUROPE ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PRAMUJEMO RAZOM

Innovation Generation Non-governmental organization

УКРАЇНА

Будемо знайомі!

ПРОЄКТ РЕАЛІЗОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ HOUSE OF EUROPE ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PRAMUJEMO RAZOM

Innovation Generation Non-governmental organization

УКРАЇНА

Зміст та завдання тренінгу!

1. Компетенція підприємливості.
2. Креативне мислення.
3. Креативність та уява. Розробка ідеї.
4. Ідентифікація можливостей.
5. Оцінка потенціалу ідеї.

Міжнародна школа лідерства «Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти України»

ПРОЄКТ РЕАЛІЗОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ HOUSE OF EUROPE ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PRAMUJEMO RAZOM

Innovation Generation Non-governmental organization

УКРАЇНА

Пограємо у пошук слів!

- діяльністю? Це можуть бути такі фактори:
- бажання матеріально себе забезпечити;
 - забезпечити майбутнє своїм дітям;
 - використовувати накопичений досвід;
 - бажання знайти незалежність від членів сім'ї;
 - реалізувати свої здібності;
 - ефективно розпоряджатися своїм часом;
 - заняття улюбленою справою;
 - допомогти старим батькам.

Ідея соціального підприємства:

Ідея соціального підприємства може виникнути з будь-чого, але існують дві рушійні сили, які генерують ідеї соціального підприємства.

Одна з них це ідея комерційної діяльності, а друга, ідея на вирішення соціальної проблеми. Вони не заперечують одна одній, і часто працюють разом, як наприклад, у ситуації, коли дохід підприємства направляється на вирішення соціальних проблем.

Про фінанси соціального підприємства доповіла Олена

ПРОЄКТ РЕАЛІЗОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ HOUSE OF EUROPE ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PRAMUJEMO RAZOM

Innovation Generation Non-governmental organization

УКРАЇНА

Переклад плаката:
Ще один хороший день, щоб зробити щось неможливе

Міжнародна школа лідерства «Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти України»

ПРОЄКТ РЕАЛІЗОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ HOUSE OF EUROPE ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PRAMUJEMO RAZOM

Innovation Generation Non-governmental organization

УКРАЇНА

«Соціальне підприємництво: від ідеї до реалізації»

Міжнародна школа лідерства «Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти України»

ПРОЄКТ РЕАЛІЗОВАНО ЗА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ HOUSE OF EUROPE ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

PRAMUJEMO RAZOM

Innovation Generation Non-governmental organization

УКРАЇНА

ЩО ТАКЕ СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО?

Соціальне підприємництво – це застосування кращих практик традиційного підприємництва для вирішення соціальних проблем, досягнення сталих соціальних змін

Працевлаштування вразливих груп населення	Фінансування соціальної мети (генератори прибутку)	Надання соціально значущих послуг. Виробництво соціально значущих товарів
---	--	---

Міжнародна школа лідерства «Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти України»

Ярмош, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Джерелами фінансування Олена означила: власні заощадження, грантові кошти, зароблені кошти, краудфандинг, кошти «великого» бізнесу. Олена показала, якими шляхами можна використовувати грантові кошти для розвитку соціального підприємства.

Грант – це кошти, що надаються на безповоротній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію соціальних проєктів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання, на інші суспільно-корисні цілі з наступним звітом про їх використання та результати зміни ситуації.

Якщо вибираємо шлях реєстрації громадської або благодійної організації треба:

- мати статус офіційно зареєстрованої юридичної особи (ГО або БО);
- мати статус неприбуткової організації (рішення про неприбутковість);

– мати ідею / Написати заявку / Пройти відбір;

– уважно витратити грантові кошти!!!

Якщо реєструватися як фізична особа-підприємець, треба:

– бути зареєстрованим як ФОП 2 або 3 (бажано) групи;

– мати відповідний(ні) КВЕД(и);

– мати ідею / Написати заявку / Пройти відбір;

– уважно витратити грантові кошти!!!

Олена також торкнулась теми сплати податків соціальним підприємством або підприємцем.

Якщо зареєстрована громадська або благодійна організація треба звернути увагу на таке:

– Законом не заборонено займатися підприємництвом – діяльністю, що приносить прибуток.

– Мати відповідний(ні) КВЕД(и).

– Чи сплачувати податок на прибуток? Ні, за умови правильного звітування!!! та витрачання!!! (неприбуткова, тільки на статутну діяльність).

– Чи є інші пільги? Немає (виключення – наймані працівники є інвалідами, тоді ЄСВ 8,41%, а не 22%).

Наприкінці зустрічі Олена відповіла на питання, що тур-

Кілька порад наостанок

01. Фінанси – це відповідальність

02. Рахуйте двічі, потім робіть

03. Звітуйте

04. Витрати – супутник доходів. І не лише в частині податків

05. Пам'ятайте про пасти заробітної плати

Головна порада. Не сумнівайтеся, задавайте питання!!!

Дякую за увагу!

КОРИСНІ СПІЛЬНОТИ

Партнерство (проект) - Create Creative Entrepreneurs
<https://www.facebook.com/CreateCreativeEntrepreneurs/>

Erasmus+ project PAGOSTE
<https://www.facebook.com/pagoste/>

Українська інженерно-педагогічна академія
<https://www.facebook.com/uepakharkiv>

бували слухачів школи.

Останній день занять був присвячений підсумковій сесії, де лектори коментували попередньо заявлені бізнес-проекти слухачів Школи, давали поради, відповідали на питання.

Слухачі залишили свої відгуки на мотиваційній дошці, пройшли анкетування визначення рівня задоволеності роботою.

Були дані корисні посилання на спільноти і Телеграм

КОРИСНІ ТЕЛЕГРАММ КАНАЛИ

<https://t.me/houseofeurope>

<https://t.me/rcgurt>

<https://t.me/tviyspace>

<https://t.me/GrantUP>

Міжнародна школа лідерства «Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти України»

КВЕСТ – А де ж мій СЕРТИФІКАТ!

GOOGLE ПАПКА - House of Europe School of Leadership "Social Entrepreneurship: New Ideas and Opportunities for Teachers and Masters of Industrial Training of the Vocational Education System of Ukraine"

СЕРТИФІКАТ
ОЛЬГА ВЛАГІЙ

СЕРТИФІКАТ
ВОЛОДИМИР СЕЛЧУК

<https://cutt.ly/zL0gvNw>

Міжнародна школа лідерства «Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти України»

канали для одержання інформації щодо освітніх і інших цікавих проєктів.

У завершенні заходу учасники школи знайшли в теці свої Сертифікати про навчання.

Атмосфера заходу була дружньою і позитивною для усіх учасників, залишила

приємні спогади, надала нових ідей для створення і розвитку власної справи, відновлення і відбудовування нашої держави, України. Хай нарешті буде перемога і мир в нашій рідній країні! Слава Україні!

Підготувала за матеріалами школи

Залишаймося на зв'язку !!!

Міжнародна школа лідерства «Соціальне підприємництво: нові ідеї та можливості для вчителів та майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти України»

Ольга ГРИГОРОВА,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Після проголошення незалежності наша країна поринула у вир боротьби з бідністю, боротьби за гідне місце в міжнародній політиці. У час, коли були розкриті так звані «білі плями» української історії, коли вивчення правдивої історії України стало модним, коли настільними книгами дедалі частіше ставали раніше заборонені твори М.Грушевського, І.Крип'якевича, Д.Дорошенка та ін., національно-патріотичне виховання, на жаль, відійшло на задній план.

Ми пережили той час, коли суттєво скорочувались години викладання української історії та початкової військової підготовки. З предмета навчально-військова підготовка (НВП) вона трансформувалася спочатку в допризовну підготовку юнаків (ДПЮ), потім в «Захист Вітчизни» і, врешті решт, у теперішню назву предмета – «Захист України».

І на кожному етапі так званих «реформ» і перейменувань все найбільш цінне та необхідне для практичного навчання і закріплення теоретичного матеріалу майно (починаючи від малокаліберних гвинтівків ТОЗ-8, ТОЗ-12, навчальних автоматів АК до саперних лопат, комплектів хімічного захисту, приборів хімічної та радіоактивної розвідки ВПХР, ДП-5 тощо) було під різними приводами вилучено військоматами та правоохоронними органами. І залишилися в кабінетах предмета «Захист України» одні кольорові плакати, придбані за власний кошт закладами освіти.

Години на вивчення предмета «Захист України» зведено до мінімуму, посада заступника директора з військово-патріотичного виховання давно ліквідована.

І ми знову повторили помилки минулого. Згадаймо дискусії, які точилися за кулісами Української Центральної Ради в питанні створення української армії. «Ми ні з ким не збираємось воювати!» – приблизно такою була фраза українських можновладців у питанні розбудови власної армії майже сторічної давності. Нібито й ніколи не звучали знамениті слова європейського

полководця XIX ст. імператора Франції Бонапарта Наполеона I: «Хто не хоче годувати свою армію – буде годувати чужу».

Російська агресія викликала хвилю патріотизму, яка сколихнула всю Україну. Самоорганізація громадянського суспільства, відданість і героїзм пересічних українців, військовослужбовців та добровольців стали одними з визначальних факторів, що дозволили зупинити агресора. У той же час на початковому етапі мала прояв низка системних проблем у забезпеченні національної безпеки. Зокрема, під час прямого протистояння з противником певна частка особового складу силових структур виявилася неготовою до виконання своїх обов'язків щодо збройного захисту національного суверенітету і територіальної цілісності України і перейшла на бік агресора.

Однією з причин такого стану справ стала відсутність у них належної особистої мотивації щодо виконання службових і громадянських обов'язків, зокрема, брак патріотизму. Іншою проблемою є те, що в умовах збройної та інформаційної агресії РФ проти України, економічної кризи, а також відсутності єдиного духовного стрижня в системі виховної роботи у молодіжному середовищі відбулася певна руйнація позитивного образу України як могутньої незалежної держави з унікальною культурною спадщиною.

Нині проблема патріотичного виховання набуває особливого значення, оскільки від її вирішення багато у чому залежить майбутнє нашої нації. Патріотичне виховання має чітку цільову настанову – готуватись до захисту Батьківщини, і виступає невід'ємною

складовою системи забезпечення національної безпеки України.

У сучасних умовах актуальним завданням є теоретичне переосмислення підвалин патріотизму, формування нових підходів до національно-патріотичного виховання молоді. Патріотичне виховання як складова національно-патріотичного виховання має забезпечувати становлення самодостатнього громадянина патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання своїх громадянських обов'язків та успадкування духовно-культурних надбань Українського народу. Невід'ємною частиною патріотичного виховання, а в часи воєнної загрози – пріоритетною, є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у громадян готовності захищати, а якщо необхідно і віддати своє життя за Батьківщину.

Крім того, військово-патріотичне виховання покликане забезпечити суспільну значущість й повагу до військової служби, сформувати бажання у молоді здобувати військові професії, психологічну і фізичну готовність проходити військову службу.

Свого часу український історик, дипломат і теоретик українського консерватизму В. Липинський писав: «Бути патріотом – це значить бажати всіма силами своєї душі створення людського, державного і політичного співжиття людей, що житимуть на Українській землі, а не мріяти про втоплення у Дніпрі більшості своїх же власних земляків. Бути патріотом – це значить шукати задоволення не в тім, «щоб бути українцем», а в тім, щоб було честю носити ім'я українця. Бути патріотом – це значить вимагати гарних і добрих учинків від себе, як від українця, а не ненавидіти інших тому, що вони «не українці». Врешті, бути патріотом, це значить, будучи українцем, виховувати в собі громадські, політичні, державотворчі прикмети...».

Як свідчить історія, виховання патріотизму, готовності кожного громадянина за будь-яких умов, навіть ціною власного життя, захистити Батьківщину від ворогів завжди виступало гарантом безпеки держави. Яскравим історичним

прикладом патріотичного виховання громадян було виховання у Стародавній Спарті, де сам спосіб життєдіяльності визначався спрямуванням країни на постійну бойову готовність. Коли юний мешканець Спарті досягав віку семи років, держава брала на себе увесь тягар його виховання та навчання. При цьому, головним завданням держави була підготовка воїнів, здатних як до захисту власних кордонів, так і до захоплення нових територій. Саме у цей період виникає ідея супротивника, будь-то варвари або представники суміжних держав.

На сьогоднішній день патріотичне виховання молоді в багатьох країнах світу займає одне з провідних місць у системі національних пріоритетів. Повага і любов молодих громадян до власної Батьківщини, мови, традицій та культури виступають невід'ємними складовими державної політики.

Як приклад у Франції військово-патріотичне виховання у школі – це початкова військова підготовка, яка має давні традиції. У середній школі на військову підготовку відводиться близько 300 годин на рік. У коледжах та ліцеях, починаючи з 2001 р., із метою зміцнення зв'язку молоді з армією введено обов'язків предмет – військове навчання. Його головна мета полягає у вивченні принципів та організації національної оборони Франції.

Позитивну роль у патріотичному та військово-патріотичному вихованні підлітків у багатьох країнах світу відіграла і продовжує відігравати громадська система виховання Скаутський рух (скаутинг, англ. scouting) – міжнародний неполітичний молодіжний рух, який покликаний підтримувати фізичний, розумовий і духовний розвиток молоді, підвищувати її роль у суспільстві. Початком руху вважається 1907 р., а засновником генерал-лейтенант британської армії Р. Бейден-Павелл.

Найбільшою міжнародною організацією, до якої входять національні скаутські організації є Всесвітня організація скаутського руху. У скаутських організаціях усіх країн використовується система прогресивного виховання (самовиховання) через застосування таких засадничих принципів, як «виховання через служіння», «обітниця і закон», «навчання через справу» тощо. Рух орієнтує вихованця на загальнолюдські цінності, формує патріотичні якості, і за думкою американського психолога Б.Ф. Скіннера, робить з ньо-

го «відданого і надійного громадянина, який знаходиться у гармонії із самим собою».

Перша скаутська організація на території України виникла в 1909 р. у Бахмутському повіті на Катеринославщині (сучасна Дніпропетровщина). Скаутські загони за часів Російської імперії існували переважно при школах у таких українських містах, як: Київ, Одеса, Катеринослав, Бахмут, Олександрівськ (Запоріжжя), Харків, Житомир та ін.

Перший український скаутський гурток на Західній Україні було засновано у Львові восени 1911 р. За часів УРСР скаутинг було заборонено і рух існував у рамках Пласту за кордоном на території Польщі, Чехословаччини та Франції. Нині, Національна організація скаутів України (НОСУ) нараховує близько 5 тис. членів. У 2008 р. НОСУ набула членства у Всесвітній організації скаутського руху.

На сьогоднішні державна політика України у сфері національно-патріотичного виховання реалізується відповідно до положень Конституції України, Законів України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про освіту», «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ ст.», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні».

Найбільш ґрунтовно питання законодавчого унормування патріотичного виховання висвітлено у Законі України «Про оборону України».

Так, у ст. 3 цього Закону визначено, що підготовка держави до оборони в мирний час, поряд з іншим, включає такі складові, як військово-патріотичне виховання громадян України, підго-

товку молоді до служби в ЗС України, забезпечення престижу військової служби.

У ст. 12 зазначається, що серед завдань інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів є участь у підготовці громадян України до військової служби, в тому числі допризовній підготовці молоді, підготовці призовників з військово-технічних спеціальностей, забезпеченні призову на строкову військову службу, навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, а також участь у військово-патріотичному вихованні громадян України.

Комітет з питань молоді і спорту рекомендував Верховній Раді України повернути на доопрацювання суб'єкту права законодавчої ініціативи проєкт Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо військово-патріотичного виховання учнів (здобувачів освіти) старшого шкільного віку (реєстр. № 7287).

Метою законопроєкту є встановлення на рівні закону обов'язкового військово-патріотичного виховання юнаків та дівчат старшого шкільного віку як важливої складової освітнього процесу в закладах освіти, що надають повну загальну середню освіту.

Законопроєктом пропонується запровадити військово-патріотичне виховання для здобувачів освіти старшого шкільного віку, як невід'ємної складової освітнього процесу, визначити його завдання та особливості організації шляхом внесення змін до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та «Про військовий обов'язок і військову службу».

Під час обговорення законопроєкту члени Комітету підтримали пропозицію щодо посилення військово-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти. Водночас, члени Комітету наголосили на тому, що запропоновані визначення військово-патріотичного виховання у різних частинах законопроєкту суперечать одне одному, як це зазначено у висновку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України.

Крім того, на думку членів Комітету, запропоновані визначення військово-патріотичного виховання є вкрай вузькими і зводяться лише до освітнього процесу, тоді як військово-патріотичне виховання має проводитися як під час навчання, так і під час оздоровлення і

відпочинку, проведення інших заходів суспільного життя.

У підготовленому Комітетом до розгляду у першому читанні проєкті Закону про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності (реєстр. №6341) військово-патріотичне виховання визначається як наскрізний виховний процес, спрямований на формування у громадян України оборонної свідомості, підвищення суспільної значущості та поваги до військової служби, мотивації громадян до набуття ними необхідних компетентностей у сфері безпеки і оборони, та здійснюється за сьома наступними напрямками:

- 1) формування оборонної свідомості;
- 2) популяризація військової служби;
- 3) залучення громадян до сприяння безпеці і обороні України;
- 4) розвиток військово-прикладного і службово-прикладного спорту, технічної творчості та інновацій;
- 5) широке залучення школярів до загальнодержавних, регіональних та місцевих заходів військово-патріотичного виховання;
- 6) обов'язкове викладання предмета «Захист України» під час здобуття повної загальної середньої освіти;
- 7) підготовка кваліфікованого кадрового потенціалу для організації та здійснення програм, проєктів та заходів з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, учасників Революції Гідності.

Члени Комітету наголосили на тому, що у підготовленому Комітетом з питань молоді і спорту законопроєкті (реєстр. №6341) запропоновано комплексний підхід до військово-патріотичного виховання, з використання заходів, що реалізуються у різних сферах суспільного життя. Водночас, запропонований законопроєкт (реєстр. №7287) пропонує здійснювати військово-патріотичне виховання лише учнів старших класів, фактично відмовляючись від військово-патріотичного виховання учнів інших класів, здобувачів професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти, інших категорій громадян України. Крім того, підкомітет вважає помилковим зводити військово-патріотичне виховання навіть учнів старших класів лише до освітнього процесу.

Відродження України неможливе

без пробудження національної свідомості українського народу, насамперед, молоді. Тому особливе занепокоєння викликає відсутність у більшості юнацтва усвідомлення себе як частини народу, своєї діяльності з інтересами нації.

Патріотичне виховання – складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Свого часу наше суспільство пережило три виховні ідеали, котрі функціонували в тій чи іншій мірі. Перший ідеал – ідеал педагога-чехіста. Його створив український радянський педагог і письменник Антон Макаренко. Цей ідеал бере свій початок з 1920-х років й пройшов крізь всю сталінську епоху. Другий ідеал – образ порядного комуніста, створений також радянським педагогом і письменником Василем Сухомлинським. Він тривав протягом всієї хрущовської доби. І нарешті настав третій виховний ідеал, який найбільше прижився, адже спирається на загальнолюдські й національні цінності, що є духовним надбанням українського народу, – це ідеал людини, яка служить Богові й Україні. Саме до загальнолюдських цінностей належать закон творення добра та боротьби зі злом, пошук правди, справедливості, визнання ідеалів любові й краси. Його започаткував український педагог Григорій Ващенко.

Виховний ідеал закладений в

основу системи патріотичного виховання, що стратегічно розробляється на державному рівні. Адже національно-патріотичне виховання – це планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у вихованців почуття патріотизму, любові до Батьківщини, національної самосвідомості й гідності, дбайливого ставлення до рідної мови, культури, традицій, відповідальності за природу рідної країни, потреби зробити свій внесок у долю Батьківщини, інтересу до міжнародного спілкування, прагнення до праці на благо рідної країни, її народу.

Можна виділити щонайменше три різновиди патріотизму:

1. Територіальний патріотизм, який базується на любові до того місця на землі (до місцевості, ландшафту, клімату тощо), де людина народилася. Народ, можливо, й зневірився в своїй етнічності, але він зростається зі своєю землею.

2. Етнічний патріотизм, що ґрунтується на почутті власної причетності до свого народу, на любові до рідної мови, культури, до власної історії тощо. Такий різновид зумовлений природою як відчуття видової ознаки народу, є природженим і розвивається повноцінно, якщо дитина зростає у національно зорієнтованій сім'ї, навчається в українському дитячому садку, а потім в українській школі. Велике значення при цьому має вивчення історії українського народу, рідної мови та літератури, українського мистецтва, народних звичаїв, традицій.

3. Державний патріотизм ґрунтується на остаточній меті нації – побудові власної держави, державному самовизначенні, державницькому світогляді та державницькому почутті. Безперечно, він є найвищий, адже поєднує етнічний і територіальний патріотизм. Тому він мусить розвиватися, але не повинен загострювати протиріччя нижчого рівня, бо інакше ми знову перетворимось на малоросів чи малополяків. Такий патріотизм базується на державній ідеології та пов'язаний з почуттям громадянськості.

Сьогодні на часі плекати, виховувати український генетичний рівень державного патріотизму. Тому питання національно-патріотичного виховання стає найактуальнішим для наших школярів, здобувачів освіти ЗП(ПТ)О, сту-

дентів. І кожен розділ, кожна навчальна тема повинні певною мірою розкривати сутність цієї проблеми.

На сучасному етапі становлення правової демократичної держави та інтеграції України до загальноєвропейського співтовариства все більшої гостроти набуває проблема виховання в суспільстві духовної, високоморальної особистості – творця власного майбутнього, гуманіста, громадянина – патріота України. Адже зміцнити і розвинути демократичну правову державу, яка ввійшла б повноправним суб'єктом до європейської спільноти можуть гро-

мадяни, які люблять свій народ, свою державу, готові самовіддано її розбудувати й захищати, які мають людську гідність, національну самосвідомість, гуманістичну моральність, знають свої права і свободи та вміють цивілізовано відстоювати їх, підтримуючи громадянський мир і злагоду в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Електронні ресурси. – Режим доступу:

– <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1934-12/print1443616654123316>
12

– <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/92/2016/print1443161996030646>
– <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1433770101413150>
– <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/print1433770101413150>
13
– <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1934-12/print1443616654123316>
12

Віктор СУХІЛІН,
методист НМЦ ПТО
у Харківській області

На допомогу педагогу

Сайт ЗП(ПТ)О як складова успішної вступної кампанії абітурієнтів

Система освіти Харківській області, як і всієї України, функціонує зараз в умовах постійних змін. Ми намагаємось робити все, щоб допомогти педагогічним працівникам, здобувачам освіти та їхнім батькам зорієнтуватись у сучасному освітньому просторі за допомогою сайтів ЗП(ПТ)О.

Наявність офіційного сайту закладу освіти на сьогодні є обов'язковою умовою його успішної діяльності. Адже актуальність сайту обумовлюється можливістю оперативно розміщувати для учасників освітнього процесу та абітурієнтів необхідну інформацію щодо діяльності закладу освіти.

Переглянувши сайти закладів професійної освіти у Харківській області, з'ясувалося, що чимало закладів не розвивають їх. Можливо, причина в тому, що більшість закладів мають сторінки у соціальних мережах: Facebook, Instagram тощо. Але це зовсім інша справа, і сайти створюються зовсім з іншою метою, тому дуже сумно бачити їх покинутими та занедбаними. Здається, що і в закладах все зупинилося і нічого нового не відбувається... я не маю на увазі події, які відбуваються зараз.

Закладу освіти сайт потрібен, і точно не для «для галочки». За допомогою сайту можна організувати взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Сайт дає змогу:

- презентувати заклад;
- спростити освітню комунікацію;
- додати прозорості роботі закладу;

- упорядкувати робочі процеси;
- спростити контроль.

Структура сайту має бути зрозумілою і логічною. На сайті має бути:

- загальна інформація про заклад;
- освітня та оздоровча робота з учнями;
- заходи з профілактики захворювань;
- нормативні документи, які постійно повинні оновлюватися;
- інформація про доступність для дітей з особливими освітніми потребами;
- фінансова інформація і річний звіт;
- інформація щодо ліцензій на провадження освітньої діяльності;
- відкритий доступ до інформації про кадровий склад;
- інформація про наявність вакантних посад;
- інформація щодо освітніх програм;
- дані щодо фактичної чисельності учнів;
- віртуальна бібліотека;
- правила прийому до навчання;
- платформа для дистанційного навчання.

І це важливо не тільки у непередбачуваних ситуаціях, як зараз – це перспективний напрям організації освітнього процесу!

Ще хочу звернути Вашу увагу на контент та зручність сайту. У контент входить:

- якість анонсування подій та

- новин закладу освіти;
 - опис майбутніх кваліфікацій, професій;
 - опис умов вступу та навчання;
 - інформація про викладацький склад;
 - інформація для випускників;
 - опис проектів закладу освіти;
 - опис навчальних предметів, розклад занять, інвентар, необхідний для занять;
 - наявність та зручність користування віртуальною бібліотекою;
 - огляд додаткових послуг, які можна отримати при закладі (наприклад, клубів, гуртків, студій тощо);
 - наявність і доступність рубрики «Контакти»;
 - наявність адреси, карти проїзду;
 - наявність інформації про дату створення сторінок;
 - наявність інформаційних матеріалів про права людини;
 - відсутність реклами.
- У контент також входить:
- зручність елементів управління та меню, переходів та відкривання лінків;
 - читабельність інформації, дотримання належного стилю її викладу;
 - використання правильних заголовків та ключових слів;
 - легкість пошуку інформації;
 - простота і швидкість реєстрації в разі потреби реєстрації;
 - наявність карти сайту;
 - наявність навігаційної стежки (показує місцезнаходження користува-

ча на сайті);

- інструменти зворотного зв'язку, наявність форумів, блогів тощо;
- наявність категоризації сторінок;
- можливість публікації коментарів під сторінками;
- наявність синдикації сторінок (RSS-потоків);
- наявність послуг поширення посилань (через мережі типу Twitter, Facebook, Delicious тощо);
- наявність версії сторінок «для друку»;
- можливість відправки сторінок через e-mail;
- можливість встановлення «ролей» для користувачів з наданням різних прав по редагуванню сайту.

Професійна орієнтація на сьогодні займає важливе місце у діяльності ЗП(ПТ)О. З введенням на території України воєнного стану з'явилися певні труднощі з проведенням профорієнтаційної роботи. Перехід на дистанційну форму навчання позбавив нас очних зустрічей з учнями загальноосвітніх шкіл; війна спричинила появу внутрішньо переміщених осіб, серед них є учні, яких треба включити в систему профорієнтаційного інформування і консультування; не всі мають якісне підключення до інтернету, що ускладнює доступ до інформації. Тому ми повинні вжити всі можливі заходи щодо вирішення цього питання.

У ході роботи ми визначили зміст профорієнтаційної роботи ЗП(ПТ)О:

- перелік професій та актуальність їх на ринку праці;
- пакет соціальної допомоги у ЗП(ПТ)О: стипендія, забезпечення гуртожитком;
- умови навчання для дітей з особливими освітніми потребами;
- контактні телефони для отримання детальної інформації.

Найголовніше для сайту: швидко знайти інформацію! Кожен відвідувач матиме змогу зайти на сайт закладу й отримати потрібну йому інформацію

самостійно. За допомогою основної інформації, оголошень та відповідей на типові запитання можна інформувати батьків і відвідувачів про всі важливі справи, зокрема, про прийом учнів до ЗП(ПТ)О.

Робота із сайтом — це робота не одного дня і не одного тижня. Треба детально продумувати, як він буде виглядати, яка інформація необхідна на сьогодні, яка зараз актуальна задача тощо. Найвідповідальніший крок — розробити структуру або «дерево» сайту. Потрібно визначити всі можливі розділи, підрозділи та взаємозв'язки між ними. Ця схема зображуватиме те, як відвідувач сайту може подорожувати його сторінками.

За результатами перегляду визначено кращі сайти ЗП(ПТ)О Харківської області:

- ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області»;
- ДПТНЗ «Регіональний центр професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну»;
- Люботинський професійний ліцей залізничного транспорту;
- ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості»;
- Харківський професійний ліцей залізничного транспорту;
- Регіональний центр професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області;

– ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»;

– ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище сфери послуг»;

– ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти».

У ході роботи було проаналізовано 23 сайти ЗП(ПТ)О у Харківській області і зроблено висновок, що 39,1% (9 ЗП(ПТ)О) мають майже всю інформацію з питань профорієнтаційної роботи.

13 % (3 ЗП(ПТ)О) не мають на сайті умов навчання для дітей з особливими освітніми потребами, або інформації щодо існуючого центру інклюзивного навчання. У 8,6% (2 ЗП(ПТ)О) немає on-line анкети для вступника та оновленої інформації за 2022 рік. 21,7% (5 ЗП(ПТ)О) не мають швидкого доступу до офіційного сайту або складно знайти потрібну інформацію. 13 % (3 ЗП(ПТ)О) майже нічого не мають на сайті щодо профорієнтації, або з головної сторінки запрошують до сторінок Facebook або Instagram.

Отже, на офіційному сайті закладу освіти має бути розміщена така орієнтовна профорієнтаційна інформація:

- затверджені правила вступу до закладу;
- інформація для осіб з особливими освітніми потребами, різних соціальних груп і категорій населення;
- додаткові освітні послуги: підвищення кваліфікації, перепідготовка; перелік найбільш поширених запитань і коротких відповідей на них;
- мапа розташування закладу, вказівки до проїзду до нього;
- електронна заява до вступу;
- легкий і швидкий доступ до сторінки та її меню.

Проаналізуйте сайт вашого закладу освіти та додайте потрібну інформацію. У деяких ЗП(ПТ)О є відеоролики. Вони короткі, динамічні, інформативні, мотивуючі. Продублюйте їх на офіційному сайті.

Розвивайте сайт — він буде помічником і для вас, і для учнів, і для батьків.

Список використаних джерел

1. Філоненко Олена. Як створити та оживити сайт. – Інтернет-ресурс. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/2828-yak-stvoriti-ta-objiviti-sayt-zakladu-osvti>

Аліна ГЕРАСИМЕНКО,
*методист НМЦ ПТО
у Харківській області*

Головний редактор
Редактор
Літературний редактор
Технічний редактор, верстка

Т.О.РУСЛАНОВА
Н.Г.СОЛОГУБ
О.І.ГОРСНКОВА
О.В.ЯКОВЕНКО

Адреса редакції та видавця:

61121, м. Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх,
Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області
Тел. 64-68-60

Зверстано та надруковано в лабораторії науково-методичного забезпечення та моніторингу якості НМЦ ПТО за адресою:
61121, м. Харків, вул. Владислава Зубенка, 37
Електронна версія газети розміщується на інформаційно-освітньому порталі «ПТО Харківської області» ptu.org.ua

Рукописи не повертаються і не рецензуються. Відповідальність за зміст інформації несе її автор.
Точка зору авторів матеріалів може не збігатись з позицією редакції.